

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 146 (15769) | 1981 оной июниин 25, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй табадахи сесси

АМГАЛАН ЁҺОНОЙ ЗОХЁОН БАЙГУУЛХЫ ЗАМААР

Советүүдэй ороной агууехэ уг зорилгонуудта—хүнэй аша туһада эб найрамдалай, хүгжэлтэ дэбжэлтын, зохёон байгуулгын хэрэгтэ тэрэнэй үнэн сэхэ байһые СССР-эй Верховно Соведэй Кремль соо боложо байһан табадахи сесси элирхэйлэн харуулна. Эб найрамдал хамтаалха, хүнүүдэй амгалан оршон байдалда ажаһууха эрхые хангаха талаар Москвaһаа соностоһон уряае бүхы оромнай, газар дэлхэй дээрэхи һайн һанаатай бүхы хүнүүд гүнзэгы сэдьхэлһээ урма баяртайгаар угтаба.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ найруулагдан абтаһан эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай тэмсэлэй программые манай парти болон гүрэнэй ехэ оролдосотойгоор, залан сэхээр бэелүүлжэ байдагыень КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ, парламентнуудта болон дэлхэйн арадуудта зорюулжа, ороной хуули гаргадаг засагай дээдын зургаанай абаһан хандалга үшөө дахин батална.

Сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байһан документнүүд Эхэ оронойнгоо хүсэ шадалые бэхижүүлхэ, арадай ажабайдалые саашадань һайжаруулха талаар КПСС-эй хэлбэришэгүй хараа шэглэлые элирхэйлэн харуулна гэжэ сесси дээрэ үгэ хэлэһэн депутадууд тэмдэглээ. ССР Союзай ба союзна республикануудай гэр байрын Хуулиин үндэһэ һуури хүн тухай, бүлэ бүхэнэй аша туһа тухай анхарал оролдолгоор нэбтэрэнхэй.

СОЮЗАЙ СОВЕДТЭ

Палатын июниин 24-нэй үглөөнэй заседаниин нээгдэхэдэ, депутадууд болон айлшад нүхэд **Л. И. Брежневые, Ю. В. Андроповые, М. С. Горбачевые, В. В. Гришинине, А. А. Громыкые, А. П. Кириленкые, Д. А. Кунаевые, Г. В. Романовые, М. А. Сусловые, Н. А. Тихоновые, Д. Ф. Устиновые, К. У. Черненкые, В. В. Щербицкине, Г. А. Алиевые, П. Н. Демичевые, Т. Я. Киселевые, В. В. Кузнецовые, М. С. Соломенцевые, В. И. Долгихые** нэрьемэ, удаан альга ташалгаар угтаба.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ **А. П. Шитиков** заседани дээрэ түрүүлэгшээр һуугаа.

Сессинүүдэй хоорондохи үе соо наһа бараһан депутадууд В. ... Казаковой, Р. А. Руденкын дурасхаалые суглараашад ёһолбо.

СССР-эй Верховно Соведэй шэнээр һунгагдаһан депутадуудай этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые шалгаһан тухай мандатна комиссиин элидхэл комиссиин түрүүлэгшэ **К. С. Демирчян** хэбэ. Эдэ этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые мэдэрхые Союзай Совет тоггоогоо.

Палатануудай саг үргэлжын комиссинуудай бүридэлдэ зарим тэды хубилалтанууд оруулагдаба.

Удаань депутадууд гэр байрын ажахые хүгжөөхэ, гэр байрын фондые ашаглалгые, бүрин бүтэн байлгые һайжаруулха тухай, ССР Союзай ба союзна республикануудай гэр байрын Хуулиин үндэһэ һууриин проект тухай асуудалнуудые зүбшөн хэлсэлгээ үргэлжэлүүлһэн байна.

ГАЗАР ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЭБ НАЙРАМДАЛ ХАМГААЛХА

Түрүүлэгшээр һуугша — Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ **В. П. Рубен** зүблэхэ зүйлэй нэгэдэхи асуудалые хэлсэжэ эхилхые дурадхаба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Л. И. Брежневтэ** үгэ үгтэнэ. Депутадууд болон айлшад һууриһаа бодожо, нэрьемэ, удаан альга ташалгаар тэрэнние амаршалан угтаба.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Хүндэтэ нүхэд депутадууд! Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съезд ингэжэ тэмдэглэһэн байна. «Дайнай аюулые зайсуулан сарахын, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхын түлөө мүнөө дэлхэй дээрэхи байдал шэнэ, нэмэлтэ хүсэл оролдолгонуудые эрилнэ. Уласхоорондын асуудалаар мүнөө манай партида, манай арадта, дэлхэйн бүхы арадуудта эб найрамдал ехин хамгаалгаһаа бүри шухала зорилго байхагүй».

Уласхоорондын байдалай түгшүүрилтэй шанга байһые хараада абажа, съезд эб найрамдал бэхижүүлгын тодорхой программа баталан абааһэн. Мүнөө тэрэ дэлхэйн олониитын анхаралда байһаар. Тэрэнние бодото дээрэнь бэелүүлхын тула манай парти, Совет правительство эршэмтэйгээр хүдэлжэ үргэлжэлһөөр.

Манай партиин тобшололнуудай үнэн зүб байһые КПСС-эй съездһээ хойшо үнгэрһэн гурбан һарын турша соохи уласхоорондын үйлэ хэрэгүүд шэнэ хүсэтэйгөөр батална.

Американ империализм түрүүтэй дай жүрөөдэһэн милитарис бүлэгөөрхид буу зэбсэгүүдые үзэгдөө дуулдаагүй ехэ хэмжээнтэйгээр үрдилдэн бүтээнэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо тухай, хёмороо зүришэлдөөнүүдые үсадхан зайсуулха ба уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые эбэй ёһоор шиидхэхэ тухай хөөрэлдөөнүүдһөө тэдэ хулжана. Табималнуудайнгаа зүгһөө гаргаглаһан эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые, уласхоорондын бандит аашануудые тэдэ эшэхэ нюургүйгөөр һайшаан дэмжэнэ. Дэлхэй дээрэхи байдал улам бүри аюултай болоно байнхай. Олониитэ энэ аюулые улам һайнаар ойлгодог болоно, милитаристнуудай үүсхэл эдэбхиие буруушаалгын уряа улам шангаар соностоно.

Эзэрхэг түримхэй түсэбүүдые таһалдуулхын тула, заһаруулашагүй юумэ зайсуулан саража, эб найрамдалые сахин хамгаалхын тула иимэ эрхэ байдалда эб найрамдалда дуратай бүхы оронуудай, арадуудай харюусалга илангаяа ехэ байна.

Бидэ, совет хүнүүд, энэ харюусалгын удхые онсо шэнжэтэйгээр ойлгонобди. Тэбхэр 40 жэлэй урда тээ гитлеровскэ Германиин Советскэ Союзда харата муухай добтолгоор эхилһэн фашис эзэрхэг түримхэйшүүлые һамна бута сохиһон дайнай хүшэр хүндэ дүй дүршэлтэйбди. Энэ хадаа хэзээ нэгэтэ манай арад зоной хубида, юрэнхыдөө газар дэлхэйн ямар нэгэн арадта хэзээ нэгэтэ тудаһан бүхы дайнуудһаа эгээл хүшэр хүндэнь байгаа. Алдар сууда гарахын түлөө бэшэ, харин газар дэлхэй дээрэ ажабайдалые хангахын аша туһада эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүү энэ нангин дай хээбди.

Энэ дайнда баатарай үхэлөөр унаһан олон миллион совет хүнүүд тухай манай арад хэзээдэшье мартахагүйл. Хэзээдэшье!

Баатарай үхэлөөр унагшадай дурасхаалые һууриһаа бодожо, ёһолон хүндэлээбди. (**Бултадаа һууриһаа бодоно. Минута соо дуугай байдал оршоно**).

Эзэрхэг түримхэйшүүлэй хүсэндэ эсэргүүсэн тэмсэдэг эб найрамдалта хүсэнүүдэй хаба шадал мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ гэжэ бидэ бултадаа һайн мэдэнэбди.

Гэбэшье мүнөө үеын буу зэбсэгүүд ондоо болоо, хэрбээ тэдэнние хэрэглэбэл, бүхы хүн түрэлтэнэй ерээдүй байдалда аюул тохёолдуулагдаха байна гэжэ бидэ мэдэнэбди.

Буу зэбсэгүүдые хэмжээлэшэгүй ехээр бүтээн гаргаха, сэрэгэй эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые үүлхэхэ дуратайшуулай харгы замыень хаахын тула бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэй гэһэн тобшолол хэгдэнэ. Хүнүүдэй ажаябаха эрхые хангахын тула бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэй. Энэ хэрэгтэ хайхарамжагүйгөөр хандадаг хүнүүд байха ёһогүй: тэрэ бүгэдэндэ, хүн бүхэндэ хабаатай. Тэрэ правительствануудта ба политическэ партинуудта, ниитын эмхинүүдтэ, мүн арадуудай һунгаһан, эдэнэй үмэнэһөө ажалаа ябуулдаг парламентнуудта хабаатайл.

Эгээл имаһээ Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум «Парламентнуудта болон дэлхэйн арадуудта» СССР-эй Верховно Соведэй хандалгын проектые таанадай үзэмжэдэ табина. Эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай аша туһада эдэбхитэй ябуулганууды хэхэ, эб найрамдалай ба уласхоорондын харилсаа холбооной аша туһада парламентнуудай үндэр нэрэ хүндэ болон арга боломжонуудые хэрэглэхэ гэһэн уряа энэ проект дотор найруулагдана.

* * *

Саашадаа нүхэр Л. И. Брежнев «Парламентнуудта болон дэлхэйн арадуудта» СССР-эй Верховно Соведэй хандалгын проектые соносхон уншаба.

Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, нэрьемэ, удаан альга ташалгаар нэгэнтэ бэшэ угтагдаһан байна.

◆

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Украинын КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь депутат **В. В. Щербицкий** элидхэл тушаа түрүүлэн үгэ абахадаа, манай сесси тон асари ехэ удха шанартай документые зүбшэн хэлсэжэ байна гэжэ тэмдэглэбэ. Термоядерна дайнай аюулһаа манай газар дэлхэйе сахин хамгаалха тухай тэрэ хэлэгдэнэ.

Эб найрамдалые сахин хамгаалга хадаа манай партиин гадаадын политическэ гол зорилго байгаа, мүнөөшье байһаар гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. КПСС-эй XXIV болон XXV съездүүдэй зохёожо абаһан эб найрамдалай программа манай үе сагта уласхоорондын байдалые тэнхэрүүлэн һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ найдамтай бааза болонхой. Тэрэнэй дүрим ёһоор СССР-эй шэнэ Конституци дотор хуулияар батадхагдажа, манай партиин XXVI съездын документнүүд саашадань хүгжөөгдэһэн байна. Эб найрамдалай түлөө, уласхоорондын аюулгүй байдалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ КПСС-эй Центральна Комитедэй, тэрэнэй Политбюрогой, нүхэр Л. И. Брежневэй оруулдаг сэгнэшэгүй хубитые мүнөө тэмдэглэнгүй байжа болохогүй.

Дайнай түрүүшын үдэрһөө һүүлшын үдэр хүрэтэр тулалдаанай гал дүлэн соогуур гараһан, эб найрамдалай үнэ сэнгые һайн мэдэхэ ленинскэ һургуулиин элитэ ехэ ажал ябуулагша Леонид Ильич Брежневэй иимэ орёо хүшэр, шахардуу шанга сагта манай парти болон гүрэнние толгойлжо, бүгэдэ ниитын эб найрамдалай аша туһые тон ехэ харюусалга мэдэрэлтэйгээр сахин хамгаалжа байдагынь манай арадай зол жаргал, хүн түрэлтэнэй зол жаргал болоно гэжэ депутат хэлэбэ.

Газар дэлхэй дээрэ эб найрамдалые сахин хамгаалха уряа хадаа хүн зоной ажабайдал тухай анхарал оролдолгын тэдэнэртэ найдан даалгагдаһан, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые зогсоогоогүй һаань, хүн түрэлтэнэй ямар юумэнэй боложо магад байһые тодо һонороор ойлгодог эрдэмтэд болон врачнуудта, илангаяа үнэтэй сэнтэй юм гэжэ бүхэсоюзна кардиологическа научна түбэй генеральна директор депутат **Е. И. Чазов** мэдүүлээ.

Эб найрамдалай ба буу зэбсэгүүдые хурьяахын түлөө тэмсэлһээ ехэ уг зорилго мүнөө үгы юм гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Гадаадын үсөөн бэшэ хүнүүдэй тад ондоо хараа бодолтой байһаниинь харагламаар. Дайн дажарые сагаарүүлхые, тэрэнэй аюулые бага болгохые һэлэлэг хүнүүдэй дунда эрдэмтэд болон врачнууд бии. Дайн заатагүй болохо гэһэн һанал бодолоор хүнүүд эзэлгдэхэ бэшэ, харин тэрэнние зайсуулан сарахын түлөө тэмсэхэ зэрэгтэй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын үдэрһөө һүүлшын үдэр болотор дүлэтэ зам гаталаад, парти болон гүрэнэй толгойлогшын тушаалда айхабтар ехэ ажал хэһээрээ бүгэдэ арадай дурлалда, уласхоорондын ехэ нэрэ хүндэдэ хүртэһэн хүнэй—нүхэр Л. И. Брежневэй найруулан хэлэһэн дээрэһээ энэ хандалга онсо хүндэтэй, бэе тээшээ татасатай байна гэжэ Ленинградай «Большевичка» гэдэг үйлэдбэриин нэгэдэлэй оёдолшон-мотористка депутат **З. П. Самолетова** тэмдэглээ.

СССР-эй Верховно Соведэй депутат байһан тулалдаа, эхэ эхэнэр байһан тулалдаа һандаргаха бэшэ, харин зохёон байгуулха уялгатай бүхы ажалшадай үмэнэһөө ингэжэ мэдүүлнэб: Бидэ дай хүсэнэгүйбди! Хүнэй нангин эрхые — амгалан тайбанаар ажаябаха эрхые хангаха талаар парти болон гүрэнэй гаргаһан хүсэлэл оролдолгонуудые халуунаар һайшаанабди. Манай газар дэлхэйе ядерна дайнай үнэһэн шандаруу болгуулхагүйн тула бүхы юумэ хэхэбди.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхын тула ленинградайхидай габшагайгаар ажаллажа байһан тухай депутат хөөрэбэ. Хүн бүхэнэй һайнаар ажаллахада, совет арадай байдал улам һайжарха, иниг дуратай Эхэ оромнай хүсэн түгэс болохо, эб найрамдал батаар хангагдаха байна гэжэ гүнзэгы сэдьхэлһээ ойлгонобди гэжэ тэрэ хэлээ.

Манай орондо фашис Германиин добтолһоор 40 жэлэй гүйсэжэ байһан үдэрнүүдтэ СССР-эй Верховно Соведэй хандалгые баталан абабабди гэжэ Эб найрамдал хамгаалха совет комитедэй түрүүлэгшэ депутат **Е. К. Федоров** хэлэбэ. Империалис хархис этэгээдүүдэй, милитаризмын ба эзэрхэг түримхэйшүүлэй харата муухай ябуулгануудта һэрижэтэй байхые мүнөөдэрэй байдал баадхана. Ушарынь юуб гэхэдэ, имагтал эдэнэр лэ тэрэ дайнай суурянай һаял замхажа байха үедэ шэнэ дайнда бэлдэжэ эхилбэ бшуу. Тиихэдэ дэлхэй дээрэ атомна дайнай аюул тохёолдуулагдаһан байгаа.

Газар дэлхэйн бүхы һайн һанаатай хүнүүдые нэгэдүүлдэг эб найрамдалай тала баригшалай бүхэдэлхэйн хүдэлөөн арадуудта харюу болобо.

Мүнөө дайн дажарта эсэргүү хүдэлөөн ФРГ-дэ, Англида, Бельгидэ, Голландида, Данида, Европын бусад оронуудта, США болон Канадада үргэнөөр дэлгэрнэ.

Эб найрамдал хамтаалхын, буу зэбсэгүүдые хурьяахын түлөө, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ракетэнүүдые Европодо тодхоя табилгада эсэргүү; нейтронно буу зэбсэг гаргалгые буруушаахын түлөө петицинүүд болон уряанууд доро олон миллион хүн гараа табина. Мүнөө арадуудай харюу иимэл даа.

Эб найрамдалые бэхижүүлхын, шахардуу шанга байдалые һуларуулхын, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые болюулхын тула бүхы юумэ хэхээр КПСС-эй, Совет гүрэнэй хэлбэришэгүй хүсэл эрмэлзэлтэй байһыень хандалгын проект элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь депутат **Т. Я. Киселев** тэмдэглээ.

Мүнөөнэй оршон байдалда энэ зорилгые шиидхэлгэ онсо удха шанартай болонхой. Империализмын эзэрхэг түримхэйшүүлэй, илангаяа американ хархис этэгээдүүдэй шахардуу шанга байдалые улам түгшүүрилтэй болгожо, буу шуугаа хангиргажа, дэлхэйе термоядерна дайнай аюул руу түлхижэ байхадань, арадууд дуугай байжа шадахагүйл.

Манай орон хэндэшье аюул тохёолдуулаагүй, тохёолдуулнагүй гэжэ депутат хэлэбэ. Совет хүнүүд зохёон байгуулхы асари ехэ түсэбүүдтэй. Арад зоной аша туһые хангаха, зол жаргалые хамгаалха гээшэ эдэ түсэбүүдэйнь гол зорилго болоно. Тээд энэ нэн түрүүн бата бэхи эб найрамдалһаа эхитэй бшуу. Манай Эхэ ороной экономическа хүсэ шадалые бэхижүүлхэ, бата бэхи эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ гэһэн КПСС-эй дотоодын болон гадаадын политикые Белоруссиин ажалшад, бүхы оронойнгоо арад зонлол алли, бүримүһэн һайшаан дэмжэнэ.

Зүблэхэ зүйлэй нэгэдэхи асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ дүүргэбэ.

«Парламентнуудта болон дэлхэйн арадуудта» СССР-эй Верховно Соведэй хандалгые депутадууд нэгэн һаналтайгаар баталан абаба. Энэ шухала документые һайшаан дэмжэһэн, эб найрамдалай, уласхоорондын аюулгүй байдалай аша туһада эдэбхитэй ябуулта хэхые, парламентнуудай нэрэ хүндэ болон арга боломжонуудые эб найрамдалай, уласхоорондын харилсаа холбооной аша туһада бүрин хүсэдөөр хэрэглэхые уряалһан альга ташалга зал соогуур нэрьебэ.

Верховно Совет зүблэхэ зүйлэй удаадахи асуудалые хаража эхилбэ.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта).

Парламентнуудта болон дэлхэйн арадуудта Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй ХАНДАЛГА

Дайнай аюулай ургажа байһаар, буу зэбсэгүүдые хэмжээлэшэгүй үргэн дэлисэтэйгээр бүтээн гаргалгаар, һанаагаа зобоһон Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Совет парламентнуудта болон дэлхэйн арадуудта хандажа байна.

Манай орондо гитлеровскэ фашизмын добтолон ороһоор 40 жэлэй гүйсөөд байхада, СССР-эй Верховно Совет иимэ хандалгатайгаар хандаба. Эсэгэ оронойнгоо дайнда унаһан 20 миллион хүнэй гэрэлтэ һайхан дурасхаалые совет арад толгойгоо ганхуулан ёһолон хүндэлдэг юм. Дэлхэйн хоёрдохи дайн бүхы хүн түрэлтэндэ тоо томшогүй ехэ уршаг түбэг, гасалан зоболон асарһан байгаа. Газар дэлхэй дээрэ амгалан байдал хангахын аша туһада эзэрхэг түримхэйшүүлтэй тэмсэлдэ ами наһаяа үгэһэн бүхы хүнүүдэй дурасхаалые гүнзэгы сэдьхэлһээ ёһолнобди.

Түүхын һургаал шэрүүн байгаа. Тохёолдоһон аюулые саг соонь зайсуулжа, дайн дажарые саража шадаагүй байһанайнгаа түлөө арадууд айхабтар ехэ хохидолдо ороһон байгаа. Уршаг түбэгые дабтуулжа яашье болохогүй. Дэлхэйн шэнэ дайе зайсуулан сарахын тула бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэй, энэ талаар арга бии.

Бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ хүн зонине олоорнь алаха, хюдаха буу зэбсэгүүд ехээр бүтээгдэжэ нөөсэлэгдэнхэй. Гэбэшье тэдэнние бүтээн гаргалга үргэлжэлһөөр, улам бүри орёо түбэгтэй, аюул уршагтай буу зэбсэг бүтээгдэнэ. Олон зуугаад ядерна шэнэ ракетэ тодхон табихын тула Баруун Европодо талмайнууд бэлдэгдэжэ байна. Ядерна буу зэбсэгые хэрэглэжэ болохо байһан тухай гэмтэ һанал бодолоор хүнүүдые хүмүүжүүлхые хүсэнэ.

Политическэ түгшүүрил дэбэргэгдэжэ байнхай. Сэрэгэй талаараа булюу болохо хүсэл эрмэлзэл дахинаа гаргагдана, үгэ хүүрээр заналтанууд хэгдэнэ. Бусад оронуудай ба арадуудай хэрэгүүдтэ хамааралсаха һанаашалганууд нюуса бэшээр гаргагдана. Эдэ бүгэдэ «совет сэрэгэй аюул тухай будүүлиг муухай хардалга гүрдэлгөөр далдалагдана.

СССР-эй Верховно Совет ингэжэ омог дорюунаар мэдүүлнэ: Советскэ Союз хэндэшье аюул тохёолдуулнагүй, баруун гү, али зүүн нэгэшье гүрэнтэй хёмороо зүришэлдөө үүдхэхые хүсэнэгүй. Советскэ Союз сэрэгэй талаараа булюу болохые оролдодоггүй байгаа, оролдоношьегүй. Тэрэ буу зэбсэгүүдые шэнээр үрдилдэн бүтээлгын үүсхэл гаргадаггүй байгаа, гаргахашьегүй юм. Адли тэгшэ үндэһэ һуури дээрэ, бусад гүрэнүүдтэй үгэеэ ойлголсожо хизаарлахые зүбшөөгөөгүй тиимэ түхэлэй буу зэбсэгүүд үгы юм.

ЭБ НАЙРАМДАЛ ХАНГАХА ГЭЭШЭ СОВЕТ ГҮРЭНЭЙ ГАДААДЫН ПОЛИТИКЫН ҮНДЭР ДЭЭДЫН УГ ЗОРИЛГО БАЙГАА, МҮНӨӨШЬЕ БАЙҺААР, СААШАДААШЬЕ БАЙХА. Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съезд дээрэ баталагдан абтаһан 80-яад онуудта бэелүүлэгдэхэ эб найрамдалта программа энэ талаар шэглүүлэгдэнхэй. Тэрэ ракетно-ядерна, мүн юрын буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хороохо хэмжээнүүдтэ хабаатай байна, бии байгаа хёмороо зүришэлдөөнүүдые гуримшуулха, шэнэ хёмороо зүришэлдөөтэ ба арсалдаата үйлэ хэрэгүүдые усадхан зайсуулха дурадхалнуудые оруулна, шахардуу байдал һуларуулгые гүнзэгырүүлхэ, бүхы түбинүүдэй оронуудай амгалан ёһоной харилсаае хүгжөөхэ хүсэл эрмэлзэлээр нэбтэрэнхэй байна. Эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай гол шухала бүхы асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые хэхэ, бусад гүрэнүүдэй али бүхы бүтэмжэтэй һайн һанамжа дурадхалнуудта анхаралтайгаар хандаха талаар Советскэ Союзай бэлэн байһые тэрэ элирхэйлнэ.

Бүхы хүнүүдтэ эб найрамдалай, аюулгүй байдалай, ерээдүйдэ этигэл найдалай шухала байдагтал адли, манай ядерна буу зэбсэгэй үе сагта хөөрэлдөөнүүдые хэлгэ бүгэдэндэ адли тэгшэ хэрэгтэй. Хэдышье орёо хурса байгаа һаань, мүнөө арсалдаата асуудалнуудые хөөрэлдөөнүүдэй ашаар шиидхэхэһээ ондоо сэсэн бодолтой арга байхагүй. Бии байгаа нэгэшье арга боломжо алдагдаха ёһогүй. Саг хүлеэнэгүй!

Хөөрэлдөөнүүдые хэхэ талаар алдагдаһан үдэр бүхэн ядерна хёмороо зүришэлдөөнэй аюулые үргэдхэхэ байна. Арад бүхэнэй урда, бүхы арадуудай урда табигдаһан шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ удаарuулагдажа байһаар. Саг хүлеэнэгүй!

Манай үе сагта буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые, хүн зонине олоорнь алаха, хюдаха хэрэгсэлнүүдые дэлхэй дээрэ саашадань үргэдхэн нөөсэлгын ябуулгануудые һайшаадаг бүхы хүнүүд гүрэнүүдэй хоорондохи арсалдаата асуудалнуудые шиидхэхэдээ, хүсэ хэрэглэхые номнодог гэхэ гү, али мүнөө дэлхэй дээрэ тохёолдуулагдажа байһан аюулые юрэ обёордоггүй, хүн түрэлтэнние туйлай ехэ аюул руу түлхэдэг байна.

Ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдые шэнээр үрдилдэн бүтээлгые зайсуулан сараха хөөрэлдөөнүүдые—үнэн сэхэ, адли тэгшэ эрхэтэй, уридшалан хараалһан ямаршье дурадхалнуудгүй гэхэ гү, али зонхилолгын һэдэлгэгүй хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхын тула һанамжануудаа эрид шууд мэдүүлхэ уряатайгаар СССР-эй Верховно Совет бүхы оронуудай хуули гаргадаг зургаануудта хандана.

Манай хандалгые мүнөө үеын эгээл шухала, эгээл орёо хурса асуудал гэжэ тоолоод, ехэ анхаралтайгаар хаража үзэхэ байха гэжэ СССР-эй Верховно Совет тоолоно. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, хөөрэлдөөнүүдэй ашаар лэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хурьяаха асуудалые үрэ түгэсөөр шиидхэхын тула парламентнууд онсо ехэ эрхэнүүдтэй, нэрэ хүндэтэй гэжэ тэрэ этигэн найдана. Хөөрэлдөөнүүдые хэжэ, һайн үрэ дүнгүүдые туйлаха арга олгохо оршон байдал байгуулгада СССР-эй Верховно Совет өөрынгөө зүгһөө саашадаашье хубитаяа оруулха байна.

Эб найрамдал—хүн түрэлтэнэй хамтын баялиг мүн, харин манай үе сагта тэдэнэй амгалан тайбанаар ажаһуухада түбхын түрүүшын эрхэ нүхэсэл мүн. Имагтал хамтын хүсэлэл оролдолгонуудаар тэрэ хамгаалагдаха, найдамтайгаар хангагдаха аргатай, хамгаалагдаха ба хангагдахашье ёһотой.

Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Совет.

Москва, Кремль.
1981 оной июниин 23.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЬАА

ВЦСПС-эй МЭДЭЛЭЙ ЭМХИНҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИ БОЛОН АЛБАН ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арбадахи түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнь, ажалдаа үндэр дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Ботороев Климентий Семеновичые — профсоюзуудай курортнуудые хүтэлбэрилгын областной соведэй «Аршаан» курортын главна врач.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Мальцева Луиза Александровнае—профсоюзуудай областной соведэй союзууд хоорондын республиканска библиотекын директор.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Нагих Александр Платоновичые—Улаан-Үдын авиационно заводой «Рассвет» гэжэ ооёлой байшангай «Байкальские зори» гэжэ дуу, хатарай арадай ансамблиин концертмейстер.

Третьяков Анатолий Андреевичые — аяншалга болон экскурси эмхидхэхэ талаар областной соведэй автобазын автомобилиин жолоошон.

Хмелева Васса Игнатьевнае — профсоюзуудай курортнуудые хүтэлбэрилгын областной соведэй Горячинск курортын санитарка.

Цивилев Владимир Ивановичые — спортивна һайн дуранай «Труд» бүлгэмэй областной соведэй түрүүлэгшэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной июниин 4.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

ХЯАГТЫН РАЙОННО КОМСОМОЛОЙ ОРГАНИЗАЦИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Залуушуулые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, районой экономико болон соёл культурые хүгжөөхэ талаар ехэ ажал ябуулһанайнь түлөө, байгуулагдаһаар 60 жэлэйнь ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, **Хяагтын районно комсомолой организацие** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июниин 24.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР Р. В. НИКИТКОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна болон ажахын органуудта удаан саг соо аша үрэ ехэтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй Захааминай райкомой хоёрдохи секретарь **Никитков Рафаил Васильевичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июниин 22.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ — ШЭНЭ ЭРИЛТЫН ХЭМЖЭЭНДЭ

КПСС-эй Улаан-Үдын Советскэ райкомой ээлжээтэ һуралдаахи пленум боложо, «Районой партийна организацинуудта үзэл сурталай хүдэлмэрие КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, саашадань һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. КПСС-эй райкомой секретарь **Ю. Ж. Батуев** тус асуудалаар пленум дээрэ элидхэл хээ.

«Үзэл сурталай, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саашадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые, партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ талаар КПСС-эй райком, партийна эхин организацинууд бодото хэмжээнүүдые абана. Ажалшадай дунда энэ хүдэлмэри холын хараатай түсэбөөр, комплексно аргаар ябуулха оролдолго гаргагдана. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ шэнэ онол аргануud хэрэглэгдэдэг болонхой.

КПСС-эй райком, предприяти, организацинуудай парткомууд, парторганизацинуудай бюро үзэл сурталай, политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай асуудал пленум, заседанинууд дээрэ ходо харана, партийна эдэбхитэдэй суглаанууд, научно-практическа, теоретическэ конференцинүүд үнгэргэдэнэ. Үзэл сурталай кадрнуудые шэлэн олохо, һургаха, хүмүүжүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүд абтана.

Партийна, комсомолой болон экономическа һуралсал муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй. Марксистско-ленинскэ теориие, партиин политикые 20 гаран мянган хүн шудална. Политическэ һургуулинүүдтэ, семинарнуудта һурагшадай олонхинь коммунис ажалай ударнигууд, үнэтэ үүсхэл гаргагшад, үйлэдбэриин түрүүшүүл юм. Тэдэнэр ниитын политическэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалаг. Пропагандистнуудай хүдэлмэридэ туһа хүргэдэнэ, тэдэние һургана. КПСС-эй XXVI съездын материалнуудые хүн бүхэндэ ойлгуулха талаар партийна организацинуудта ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Район дотор олондо мэдээсэл хүргэжэ байха пропагандистска бүлэг байгуулагданхай. Съездһээ хойшо үнгэрһэн саг соо тус бүлэгэй гэшүүдэй хүсөөр ажалшадай дунда 500 гаран лекци, элидхэлнүүд уншагдаа, КПСС-эй XXVI съездын делегадуудтай олон уулзалганууд үнгэргэгдөө. Судна бүтээлгын, шэлэй, «Электромашина» заводуудай, оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй, почтамтын партийна организацинуудта үзэл сурталай эдэбхитэдэй семинар үнгэргэгдөө, съездын материалнуудые шудалха тусхай лекторинууд бии болгогдоо, харуулан ойлгуулха агитаци шэнэдхэгдээ, тусхай үдэшэнүүд, ниитэ-политическэ уншалганууд, шэнэ ном, спектакль, кино тухай хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдэнэ.

Дээрэ дурсагдаһан ба бэшэшье партийна организацинуудта социалис мүрысөө хүтэлбэрилгэ нилээд һайжараа. Продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар предприяти, организаци бүхэндэ байгаа арга боломжо гүйсэд хэрэглэхэ, продукциин шанар һайжаруулха, түрүү дүй дуршэл, шэнэ техникэ, технологи нэбтэрүүлхэ, ажалай журам бэхижүүлхэ асуудалнуудта мүрысэгшэдэй гол анхарал хандуулагдана. Мүнөө районой 14 мянга гаран ажалшад коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ хабаадана, хэдэ хэдэн предприятинуудай коллективүүдтэ үнэтэ үүсхэлнүүд гаргагдаад, халуунаар дэмжэгдээ. 1981 оной түсэб ноябриин 7 болотор дүүргэхын түлөө 2 мянга гаран, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб В. И. Ленинэй түрэһөөр 115 жэлэй ойн тэмдэглэгдэтэр дүүргэхын түлөө 1800 хүдэлмэришэн тэмсэжэ байна.

Залуу хүдэлмэришэдые, дээдэ, дунда болон тусхай дунда һургуулинуудай һурагшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ асуудалда КПСС-эй райком, партийна организацинууд анхаралаа ехээр хандуулна. Һурагшад бүхэсоюзна конкурснуудта, харалгада, агитпоходуудта, залуу агитаторнуудай һургуулинда, интернациональна хани барисаанай клубуудта, элдэб мэргэжэлэй факультедүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Залуушуулые зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ленинскэ зачёт, студентнүүдэй барилгын отрядууд, ниитэ-политическэ пропаганда гэхэ мэтэ ехэ үүргэ дүүргэнэ.

Гэхэтэй хамта районой ажалшадай дунда ябуулагдажа байгаа үзэл сурталай хүдэлмэридэ горитойхон дутагдалнууд үзэгдэнэ, КПСС-эй XXVI съездын эрилтэдэ хүрэмөөр бэшэ байна гэжэ пленум дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Зарим предприяти, организаци болон эмхи зургаануудта КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэри дүүргэхэ холын хараата түсэб табигдаагүй, үзэл сурталай хүдэлмэридэ шэнэ, илангаяа комплексно арга һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ, харуулан ойлгуулгын агитаци шэнэлэгдэнэгүй. «Электромашина», Кировэй нэрэмжэтэ заводуудай, авиапредприятиин 2-дохи РСУ-гай, Элүүрые хамгаалгын министерствын автопредприятиин партийна организацинууд коммунистнуудай, ажалшадай политическэ, экономическа һуралсалда анхаралаа һайса табинагүй. Зарим тээ лектор, элидхэлшэ, агитатор болон политинформаторнууд һайнаар хүдэлнэгүй, ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэри коллектив бүхэнэй урда байһан зорилгонуудтай нягта холбоогүйгөөр ябуулха, социалис мүрысөө һулаар хүтэлбэрилхэ ушарнууд район соо үшөөл дайралдаһаар.

Судна бүтээлгын заводой парткомой секретарь, КПСС-эй райкомой гэшүүн **П. К. Козырев** пленум дээрэ түрүүлэн үгэ хэлэбэ. Тиихэдээ коллективнай арбадахи табан жэлэй, мүн 1981 оной нэгэдэхи кварталай түсэб амжалтатайгаар дүүргээ, хахад жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэгдэхэ гэбэ. Энэ хадаа заводой олонхи хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэл, оролдосотойгоор ажаллаһанай, үзэл сурталай, ниитын-политическэ хүдэлмэри ашаг үрэтэйгөөр ябуулһанай дүн болоно гэбэ. Ажалшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэрине 25 пропагандист, 9 элидхэлшэ, 21 агитатор болон бүлэг политинформаторнууд ябуулна. Политическэ, экономическа һуралсалда 600 гаран хүн хабаадуулагданхай.

Холын хараатай түсэб табяад, шаламар бэрхээр эмхидхэһэн үзэл сурталай, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ажалшадай эдэбхи, үүсхэлые дээшэлүүлдэг, түсэб уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ туһалдаг гэжэ оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй генеральна директор, КПСС-эй райкомой гэшүүн **М. А. Бужигеев** үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Нэгэдэлэй хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын, ойлгууламжын хүдэлмэрине 2 агитколлектив, лекторнуудай болон политинформаторнуудай бүлэгүүд ябуулна, һуралсалай жэлэй үедэ политическэ, экономическа кружогуудһаа гадна, коммунис ажалай хоёр һургуули хүдэлөө. Тиимэһээл коллективнай һара, квартал, жэл бүри түсэб, уялгануудаа болзорһоонь урид дүүргэнэ, байгша оной таба һарын түсэб бүхы талаараа амжалтатайгаар дүүргэгдээ.

—Заводоймнай партийна организациин коммунистнарай 55 процент үйлэдбэриин харюусалгатай участогуудта хүдэлнэ, — гэжэ шэлэй заводой слесарь **С. Г. Хлызов** үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. — Тэдэнэр бүгэдэндэ ульгэр жэшээ харуулан хүдэлхыгөө хажуугаар, хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ябуулагдажа байгаа ниитын-политическэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана, олонхинь залуушуулай һурган хүмүүжүүлэгшэд юм. 571 түрүү хүдэлмэришэн коммунис ажалай ударнигай, хоёр коллектив КПСС-эй XXVI съездын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Ажалшадай сүлөөтэй сагаа ашаг үрэтэйгөөр үнгэргэхын, сэнгэхын тула посёлогтомнай соёлой байшан, спортын зал ба талмай гэхэ мэтэ бии. Тэндэ тусхай үдэшэнүүд, уулзалганууд, спортивна мүрысөөнүүд ходо үнгэргэгдэжэ байдаг.

Горпромторгын профсоюзай нэгэдэмэл комитедэй түрүүлэгшэ **Г. В. Димова** үзэл сурталай хүдэлмэридэ профсоюзуудай организацинуудай ямараар хабаададаг тухай тоогтон хэлэбэ. Профсоюзай комитедэй, месткомуудай гэшүүд, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд коллективүүдэйнгээ хүдэлмэрилэгшэдэй дунда хөөрэлдөө, элидхэл, лекци ходо үнгэргэжэ байдаг болонхой. Ажалшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэ асуудалда профсоюзай организацинууд анхаралаа ехээр хандуулна. Горпромторгын бүхы хүдэлмэрилэгшэд социалис мүрысөөндэ хабаадуулагданхай, тэдэнэй дунда элдэб конкурснууд ходо үнгэргэгдэнэ. Тиимэһээл коллективнай түсэб уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байдаг. Байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэб 101 процент дүүргэгдээ, түсэбһөө гадуур 624 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа.

— Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ республикымнай уран зохёолшод нилээд хубитаяа оруулна, — гэжэ Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной партийна организациин секретарь, КПСС-эй райкомой гэшүүн **Л. Д. Тапхаев** үгэ хэлэлгэндээ тэмдэглэбэ.—Уран зохёолшодоймнай номууд буряад, ород хэлэн дээрэһээ гадна, украин, казах, узбек, хальмаг, поляк, чех, немец болон бусад хэлэн дээрэ хэблэгдэнхэй. Манай холбооной гэшүүд республикынгаа предприяти, организаци болон һургуулинуудаар ходо ябажа, ажалшадтай уулзажа, зохёолнуудтайгаа танилсуулжа байдаг. Гансахан энэ жэлдэ тэдэнэр Буряад оронойнгоо табан районой хүн зонтой, БАМ барилгашадтай уулзаад байна.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ районно Соведэй гүйсэдхэхы комитедэй дотоодын хэрэгүүдэй таһагые даагша, КПСС-эй райкомой гэшүүн **И. М. Свинобой**, Улаан-Үдын авиапредприятиин командирай орлогшо, КПСС-эй райкомой гэшүүн **В. М. Сухоруков**, Зүүн-Сибириин технологическа институдай парткомой секретариин орлогшо **М. Н. Халбаев**, Советскэ районно Совещэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо, КПСС-эй райкомой гэшүүн **А. Н. Яковлева**, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь **С. Цагадаев** гэгшэд хабаадаа.

КПСС-эй райкомой пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүн, КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков** хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Хэлсэгдэһэн асуудалаараа КПСС-эй райкомой пленум тогтоол батлан абаа.

Ц. СУБАНОВ,
манай корр.

1980 ОНОЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ДҮНГӨӨР КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ БОЛОН БУСАД ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДАЙ ГОЛ МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ, МҮН КОЛЛЕКТИВҮҮДЭЙ БҮХЭРОССИИ СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД ТУХАЙ

РСФСР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫН МИНИСТЕРСТВЫН БОЛОН ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ ПРОФСОЮЗАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДИПЛОМООР, 65 ТҮХЭРИГЭЙ МҮНГЭН ШАНГААР ШАГНАГДАҺАН ТҮРҮҮШҮҮЛ

Занаева Санжи Цыреновна — Баргажанай районой Хилганын колхозой тугалшан.

Панькова Галина Павловна — Еэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой гахайшан.

Кириллов Михаил Степанович — Баунтын районой «Амалатский» совхозой мал адуулагша.

Дашиева Светлана Чойнхоровна — Зэдын районой «Октябрьский» совхозой һаалишан.

Дымбрылов Ханда Чойдонович — Зэдын районой «Коммунизм» колхозой хонишон.

Коновалов Николай Викторович — Яруунын районой «Коммунизм» колхозой тракторист.

Столярова Янжима Чимитдоржиевна — Яруунын районой Яруунын совхозой һаалишан.

Аюшеева Раиса Цыдындоржиевна — Загарайн районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тугалшан.

Зубакин Серафим Васильевич — Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой луговод.

Дымпилов Цыбикжап Ринчинович — Захааминай районой Далахайн совхозой адуушан.

Тараканова Нина Пантелеймоновна — Кабанскын районой Кабанскын шубуунай фабрикын тугалшан.

Шитиков Геннадий Никитович — Кабанскын районой «Шергинский» совхозой автомашинын жолоошон.

Гончаров Петр Прокопьевич — Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой луговод.

Жамсаранова Цырендыжит Дармаевна — Хэжэнгын совхозой Худанай совхозой трактористка.

Бальчинов Радна Намжилович — Хурамхаанай районой Гааргын совхозой үхэршэн.

Абдуллин Минхат Галимутович — Хурамхаанай районой Гааргын совхозой луговод.

Тулбуреев Бальжинима Будажапович — Хяагтын районой Алтайн совхозой тракторист.

Намтаева Цындыма Гомбоевна — Хяагтын районой «Дружба» колхозой тугалшан.

Коноваленко Татьяна Михайловна — Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой тугалшан.

Калашников Алексей Ануфриевич — Мухар-Шэбэрэй районой «Забайкалец» совхозой хонишон.

Дылгырова Долгор Бальжировна — Ахын районой «Улаан-Аха» колхозой мал адуулагша.

Голофаст Елена Алексеевна — Прибайкалиин районой «Прибайкалец» колхозой һаалишан.

Тунгусова Любовь Львовна — Хойто-Байгалай районой «Победа» колхозой һаалишан.

Аюшеев Дашинима Ринчинович — Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой луговод.

Очирова Дари Доржиевна — Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Щубин Юрий Евгеньевич —Түнхэнэй районой Туранай совхозой мал адуулагша.

Хохоноева Галина Сыремжеевна — Түнхэнэй районой Саянай совхозой һаалишан.

Борисова Ефросинья Андреевна — Улаан-Үдын районой «Искра» колхозой һаалишан.

Брянский Аристрах Алексеевич — Улаан-Үдын районой «8-ое марта» колхозой тракторист.

Жигжитова Нэржит Ширапжалсановна — Хорийн районой Анаагай совхозой хонишон.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ЗОРИЛГОНЬ ЕХЭ

Арбадахи табан жэлэй хугасаа соо эмхидхэгдэжэ, хүсэндөө ороһон Загарайн бройлерно фабрика район соогоо түрүү предприятинуудай зэргэдэ бата һууриһаа эзэлэнхэй. Тус коллектив үнгэрэгшэ табан жэлэй түсэбые 110 процент дүүргэжэ амжаа һэн. Тиихэдэ арбадахи табан жэлэй түгэсхэхы жэл — 1980 оной түсэб 148 процент бэелүүлэгдээ. Тиин фабрикын коллектив РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртөө бэлэй. Энэ дамжуулгын Улаан туг барюулгын баяр ёһолол дээрэ комбинадай 63 хүдэлмэришэд республикын Хүдөө ажахын министерствын ба «Птицепром» трестын Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа һэн.

КПСС-эй XXVI съездын урда тээхи бүгэдэ арадай мүрысөөндэ оролсон, фабрикын коллектив ажалай ба политическэ үндэр эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, толотомо амжалтануудые туйлаһан байна. 1981 оной хоёр һарын түсэб съездын нээгдэхэ үдэр болотор үлүүлэн дүүргэгдээ. Энэ амжалтата ажалайнь эршэ съездын һүүлээршье алдагдаагүй. КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдэр, тэндэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн гүн удхата үгэнүүдээр зоригжоһон тус коллективэй ажалай түрүүшүүл шэнэ табан жэлдэ шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялганууды абаһан байха юм. Тиигэжэ, жэшээнь, оператор-шубуушад В. Е. Слепченова, М. К. Ларионова, Л. С. Апахидзе гэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые дүрбэн жэл соо дүүргэхэ уялга абаад, районойнгоо хүдэлмэришэдые социалис мүрысөөндэ уряалһан байна. Тэдэнэй үүсхэл районой промышленна предприятинуудта халуунаар дэмжэгдээ һэн.

Мүнөө тус фабрикын коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлдэ мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые ба гурэндэ худалдалгые бүри ехэ болгохо талаар Черкасска областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, партиин съездын хараалһан эдеэ хоолой программын бэелүүлгэдэ горитой хубитаяа оруулха эрмэлзэлтэй байнаа мэдүүлбэ. Тиин тус коллектив урда тээнь абаһан уялгануудаа шэнээр зүбшэн хэлсэжэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые баталан абаа.

Үйлэдбэриингөө бүхы нөөсэ арга боломжонуудые элирүүлэн хаража үзэхэдөө, фабрикын коллектив 1981 ондо үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 9 процентээр ехэ шубуунай мяха үйлэдбэрилхэ аргатайбди гэжэ тоолобо. Тиин табан жэлэй дүүрэтэр жэлдээ 45 мянган центнер мяха гаргадаг болохобди гэжэ уялга абана. Энэ хэмжээн арбадахи табан жэлэй һүүлшын жэлэйхиһээ 40 процентээр ехэ болоно гээшэ. Тиихэдээ бүхы гаргаһан мяханайнгаа 65 процентые шанарай нэгэдэхи категорёор тушааха хараатай.

Энэ хараалһан зорилгоёо нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула шубуудые харууһалха, эдеэлүүлхэ зоотехническэ хүдэлмэриие эрид һайжаруулха хэмжээнүүд эндэ хараалагдана. Тиигэжэ бройлернуудай шэгнүүрэй нэмэлгые сүүдхэдэ 22 граммда хүргэхэ, дальбаараануудай гарзалалгые 8 процент хүрэтэр хороохо зорилго табигдана. Мүн тиихэдэ жэлдээ 6,5 миллион үндэгэн абтаха, инкубаторта табигдаһан үндэгэнэй 77 процентһээ дальбараа абтаха хараатай.

Ямаршье үйлэдбэриин ургалта, ажалай бүтээсэ нэн түрүүн хүдэлмэришэдһөө дулдыдагынь мэдээжэ. Тиимэһээ бройлерно фабрикын коллективтэ хүдэлмэришэ зоной ажалай эрхэ байдалда, ажаһуудалда ехэ анхарал хандуулагдадаг юм. Тиин энэ табан жэлдэ хоёр-хоёр квартиратай хорин гэр, юһэн хүнэй хүдэлхэ магазин, 300 хүнэй багтаха клуб бариха, Бэрээнэй-Адаг тосхониие сэсэрлиг саадаар бүрхөөжэ, болбосон түхэлтэй болгохо зорилго табигдана.

Фабрикын дирекци, партийна, профсоюзай ба комсомолой организацинууд коллективэйнгээ бүхы гэшүүдые социалис мүрысөөндэ хабаадуулжа, тэдэнэйнгээ ажалай эдэбхи үүсхэлые бадарган, амжалтада зоригжуулха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг юм. Эндэ үндэр бүтээсэтэ ажалай эрхэ байдал олгохо, мүрысөөнэй гурим тодорхойлон баталжа, түрүүшүүлыень моральна ба материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүдтэ онсо анхарал хандуулагдадаг. Эдэ бүхы эмхидхэлэй ба политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри «Гэгэдгэшэдгүйгөөр хүдэлхэ» гэһэн уряа доро ябуулагдана, мүн саашадаашье энэл уряа доро ябуулагдаха юм.

Фабрикын коллективэй социалис уялганууд КПСС-эй Загарайн райкомой бюро дээрэ һаяхан зүбшэн хэлсэгдэжэ һайшаагдаа. Түрүү коллективэй жэшээгээр районой коллективүүдтэ социалис мүрысөөн эршэдэжэ байнхай.

Т. ЦЫДЕНДАМБАЕВ.

ГАБШАГАЙ АЖАЛ УРЯАЛНА

Манай орон дотор студентнэрэй барилгын отрядуудай арадай ажахын хүгжэлтэдэ оруулдаг хубита жэлһээ жэлдэ ургана. Республикымнай студентнэр үнгэрһэн табан жэлэй туршада гушаад миллион шахуу түхэригэй барилга хэжэ ашаглаа бшуу. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэри эрхилхэһээ гадна, мүн үзэл сурталай, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ тэдэнэр эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

...Һур жабхаланта хүгжэм зэдэлнэ. Совёдүүдэй талмай дээрэ студентнэрэй барилгын отрядуудай гэшүүд олоороо сугларанхай, жэрылдэн жагсана. «Залуушуулай габшагай ажалые, эрдэм мэдэсые болон зохёохы үүсхэлые —арбан нэгэдэхи табан жэлдэ!» гэһэн уряа ендэрые шэмэглэнэ.

Удангүй ажалай гурбадахи семестртэ бэлэн байһан тухайгаа барилгын отрядуудай командирнууд элидхэбэ. ВЛКСМ-эй обкомой хоёрдохи секретарь Д. А. Ивайловский баяр ёһололой митингые нээбэ. КПСС-эй обкомой барилгын таһагые даагша В. Б. Лыкшитов, «Главбурятстройн» начальнигай орлогшо П. С. Березкин, студентнэрэй Улаан-Үдын зональна барилгын отрядай командир А. Гребенщиков, Зүүн Сибириин технологическа институдай ажалай штабай командир Б. Цыдыпов студентнүүдые, һурагшадые халуунаар амаршалба. 1981 оной ажалай семестртэ һайнаар бэлдэһэнэйнь түлөө Буряадай багшанарай институдай ба кооперативна техникумэй нэгэдэмэл барилгын отрядуудта ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамота, ССО-гой областной штабай дамжуулгын вымпел барюулагдаба.

1981 оной студентнэрэй барилгын отрядуудай түлөөлэгшэд Ленинэй хүшөөгэй дэргэдэ веноогуудые табиба. Нигээд отрядуудай бата жагсаалаар баяр ёһололынь түгэсэбэ.

ВЛКСМ-эй обкомой студенческэ залуушуулай таһагые даагша Н. Н. Тютюнниковатай хөөрэлдэбэбди.

— Мүнөө жэл республикын областной барилгын отряд 4 мянга гаран студентнэрые бүридүүлнэ. Улаан-Үдын дүрбэн институдай, техникумүүдэй, училищинуудай залуушуул барилгын отрядуудай зэргэдэ жагсахаар бэлэн байһан тухайгаа мэдүүлээ.

Ехэ оронойнгоо олон тоото хизаар нютагуудта таран ошожо, өөрынгөө эршэ хүсые эдэнэр хэрэглэхэ болоно. Жэшээлхэдэ, «Байгал-81» гэжэ нэрлэгдэһэн 400 хүнһөө бүридэһэн нэгэдэмэл отряд Камчатка ошохо. 300 хүн Волгоград мордохонь. Харин бэшэнииньь БАМ-ай Буряадай участогта, мүн республика дотороо хүдэлхэ юм.

— Манай институдай мэргэжэһэн отрядууд — хони хайшалагшадай, механизаторнуудай, луговодуудай отрядууд республика дотороо эдэ үдэрнүүдтэ хүдэлжэ эхилхэнь. Хэжэнгын, Сэлэнгын, Улаан-Үдын болон Мухар-Шэбэрэй районуудай хүдөө нютагуудай ажалшадта тэдэнэр ехэ туһа хүргэхэ юм.— гэжэ Буряадай хүдөө ажахын институдай комсомолой комитедэй секретарь Е. Н. Доржиев мэдүүлбэ.

Үнэхөөрөөшье, студентнэрэй барилгын отряд гэһэн үндэр нэрэ зэргэдээ хүрэмөөр, аша туһатайгаар ажаллажа, арадай ажахын хүгжэлтэдэ горитойхон хубитаяа тэдэнэр оруулха бэзэ гэжэ найданабди.

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: студентнүүдэй барилгын отрядуудай гэшүүд Соведүүдэй талмай дээрэ.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ХУРЯАЛГЫН ТЕХНИКЭ ҺАЙНААР БЭЛДЭХЭ

Ороной ажахынууд хуряалгын техникэ бэлдэжэ дүүргэхээ байна. СССР-эй ЦСУ-гай мэдээнүүдэй ёһоор, июниин тэн багта 600 мянга шахуу комбайн заһабарилагдаад байба. Энэнь бүхы тоогой 80-һаа үлүүтэй процент болоно.

Энэ мэдээсэлые тайлбарилжа үгэхыень СССР-эй Минсельхозой заһабарилгын, техническэ хангалгын ба техникэ хадагалалгын управлениин начальник В. Яловнаровые ТАСС-ай корреспондент гуйһан байна.

— Хүсэ шадалаа жэгдэ һайнаар хубаарилһан, үбэлэй ба хабарай туршада графигай ёһоор агрегадуудаа заһабарилһан ажахынууд амжалтатай. Грузиин, Латвиин, Белоруссиин, Украинын колхоз, совхозууд хүдэлмэрээ түгэсхэжэ байнхай. Россин Федерацида, нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, техникэ һайнаар заһабарилагдана. Ивановска, Томско, Рязанска областьнуудай, Ставрополиин хизаарай, Татарай АССР-эй механизаторнууд болон заһабарилагшад түрүүлжэ ябана.

Гэбэшье республикын хэдэ хэдэн урдахи районууд гээгдэлдэ оронхой. Жэшээнь, Краснодарай хизаарта 2 мянган комбайн үшөө заһабарилагдаадүй. Воронежско, Тамбовско, Куйбышевска, Волгоградска, Горьковско болон Кировскэ областьнуудай, Башкирай АССР-эй колхоз, совхозуудта хуряалгын машина хүсэд заһабарилагдаадүй. Союзна республикануудай дундаһаа Туркмени эгээл схээр гээгдэнэ. Тэндэ бүхы агрегадуудай дүрбэнэй нэгэ шахуу хубинь мастерскойһоо гараадүй байһаар.

Дутуу дундануудые усадхахын тула яаралтай хэмжээнүүдые абаха шухала. Тэдэнэй шалтагаанууд гэбэл, ажахынуудай техническэ албан һула эмхидхэлтэй байна, запас частьнууд болон узелнууд дуталдана. Таганрогой комбайн бүтээлгын завод хүдөөгэй захилнуудые муугаар дүүргэнэ. Хэдэ хэдэн предприятинууд запас частьнуудые эльгээхэ түсэбөө дүүргэнэгүй. Ургаса хуряалгын эхилтэр бага сагай үлөөшье һаань, хэрэг байдалаа үшөө заһаруулжа болохоор.

СОЮЗНА республикануудта

КИРГИЗИ:

ЭРХИМ ШАНАРТАЙ НООҺО АБАХА

ОШ. Киргизиин урда нютагуудай малшад нарин ноохотой хонидые түргэн аргаар хайшалжа эхилээ. Электромашинка, транспортёр, нооһо ябталха түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан оньһожоруулагдамал томо 120 пункт түхеэрэгдээ юм. Араванска, Кара-Суйска ба Сузакска районуудай колхоз, совхозуудай бэлэдхэлэй пунктнуудта эндэһээ түрүүшын тонно нооһон эльгээгдэжэ эхилээ.

Ошско областиин малшад мүнөө жэл 10,5 мянган тонно эрхим шанартай нооһо гүрэндөө худалдаха гэһэн уялга абанхай.

УКРАИНА:

ШЭНИИСЫН ХООЛОСОИ ХҮСЭН

Республикын урда районуудта шэниисэ хоолосложо эхилэнхэй. Хүдөө ажахын авиациин самолёдууд таряалан дээгүүр ниидэдэг болоо. Тэдэнэр ургамалнуудые карбомидаар сүршэжэ эхилээ. Ороһоной белогые болон клейковинные тэрэнь дээшэлүүлдэг байна. Орооһоной шанарые дээшэлүүлхэ гээшэ талын областьнуудай таряашадай зорилго болоно. Тэдэнэр хахад миллион гектар талмай дээрэһээ шэлдэн хатуу шэниисэ хуряажа абахаар хараална. Үшөө үнгэрһэн намарһаа бэлдэжэ эхилһэн байгаа. «Безосто-1», «Одесскэ-51», «Мироновско-808», «Краснодарска-39», «Донецкэ-74» сортын шэниисэ һайнаар үтэгжүүлэгдэһэн газарта тарилгдаа һэн.

Хабартаа таряалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ нэмэжэ тараагдаа һэн. Мүнөө Крымскэ, Одесскэ, Днепропетровско областьнуудай олохон ажахынуудта нүүдэл түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой. Тэдэнэр жэгүүртэ машинануудые түргөөр, һаатангүйгөөр түлишөөр хангаха байна. Түсгаар эмхидхэгдэһэн постнууд ургамалай хорхой шумуултай тэмсэхын тула химическэ хэрэгсэлнүүдые хэрэглэнэ.

Оросһо тушаан абадаг пунктын хүдэлмэришэдтэй нягта холбоотойгоор таряашад ургаса хуряалгада һайнаар бэлдэнэ. Хуряалга дээрэ хүдэлхэ комбайнууд болон транспортын хэрэгсэлнүүд хубаарилагданхай.

Мүнөө жэл республикын таряашад элеваторнууд болон тушаан абалгын пунктнуудта 2,4 миллион тонно шэлдэн хатуу үнэтэ сортын шэниисэ тушааха уялга абанхай. Энэнь арбадахи табан жэлэй дундуур хэмжээнһээ хоёр дахин шахуу ехэ болоно.

БЕЛОРУССИ:

ЗВЕНО — БЭЛШЭЭРИИН ЭЗЭН

Республикын ажахынуудай тусхай шэглэлтэй звенонууд бэлшээриин хойноһоо харууһалдаг болоо. Тэдэнэр тэжээл үйлэдбэрилхэ талаар отрядуудай бүридэлдэ ородог, хэрэгтэй машинануудаар хангагданхай.

Жэшээнь, Гродненско областиин үүлтэртэ малай «Россь» заводто табан механизаторта 300 гаран гектар бэлшээри даалгагданхай юм. Үнеэдые ондоо участогта ябуулһанай һүү[illegible] звено ногоо сабшажа, [illegible]нойлжо, минеральна [illegible]жүүлгэ тараажа эхи[illegible]. Тиигэжэ зунай туршада [illegible]да табаһаа үсөөн бэшэ [illegible]хин хэнзэ ногоо эдю[illegible] арга бии болоно. Үнеэ[illegible] һайжаруулһан бэлшээр[illegible] харууһалжа эхилһэн [illegible]рүүшын һарада үнеэн [illegible]һөө сүүдхын пүүд һүн һа[illegible]һан байна.

УЗБЕКИСТАН:

ТОСХОНОЙ ШЭНЭ[illegible] МЭРГЭЖЭЛНҮҮД

Самаркандска ра[illegible] город шадарай «Ленина[illegible] совхоздо саад болон [illegible] ургуулагшын заншалта [illegible] гэжэлнүүдтэ бүд нэхэгш[illegible] оёдолшоной шэнэ мэрг[illegible]нүүд нэмэбэ.

Самаркандын оёдоло[illegible] Ургутска хибэс нэх[illegible] фабрикануудай филиа[illegible] тэндэ нээтдээ юм. [illegible] совхоздо жэл бүри 8[illegible] ган дүрбэлжэн метр [illegible] 10 мянган түхэригэй [illegible] бүүдэй хубсаһа бүтээд[illegible]лохо юм.

Предприятинуудай [illegible]алнуудые хүдөө [illegible] байгуулхадань, хүдөөгэй [illegible] гуули дүүргэһэн 30 [illegible] гаран хүбүүд, баса[illegible] хүдэлмэришэнэй мэргэ[illegible] болгохо арга олгоо.

СССР-эй АРБАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТАБАДАХИ СЕССИ

ГЭР БАЙРЫН АЖАХЫ ХҮГЖӨӨХЭ, ГЭР БАЙРАНУУДЫЕ ҺАЙНААР АШАГЛАХА БА БҮРИН БҮТЭН БАЙЛГАХА ТУХАЙ, МҮН ССР СОЮЗАЙ БА СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ ГЭР БАЙРЫН ХУУЛИИН ГОЛ ҮНДЭҺЭНҮҮДЭЙ ПРОЕКТ ТУХАЙ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо депутат И. В. АРХИПОВАЙ хэһэн элидхэл

Манай үе сагай элитэ ехэ үйлэ хэрэг болоһон КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ тушаа эдэбхитэй хүдэлмэриин бүхы орон доторнай дэлгэрээд байһан үедэ СССР-эй Верховно Соведэй мүнөөнэй сесси үнгэржэ байна.

Съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн партиин Центральна Комитедэй Тоосоото элидхэлые, съездын шиидхэбэринүүдые бүхы совет хүнүүд политическэ, теоретическэ ба эмхидхэлэй туйлай ехэ удха шанартай документнүүд болгон угтан абаа. Тэдээн дотор манай обществын хүгжэлтын амин шухала асуудалнууд али бүхы талаһаа харагдажа үзэгдэһэн, тэдэниие шиидхэхэ арга замууд заагдаһан байха юм.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд бүхы коммунистнуудай, бүхы совет хүнүүдэй зүрхөө нэгэн һаналтайгаар дэмжэгдээ, орон доторнай зохёохы ёһоной дэбжэлтын оршон байдал байгуулагдаа, шэнэ патриотическа үүсхэлнүүдэй эшэ үндэһэн болоо гэжэ элидхэлшэ мэдүүлээ. Манай ороной ажалшад КПСС-эй Центральна Комитедэй, мүнөө үеын политическэ ба гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша Ленинэй хэрэгые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлэгшэ, эб найрамдалай түлөө, коммунизмын уг зорилгонуудай түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэгшэ — Леонид Ильич Брежнев түрүүтэй Политбюрогой аша үрэтэй ажал ябуулгые хани халуунаар һайшаана.

Партиин ба арадай гол хүсэлэл оролдолго хадаа ажалын байгуулалтын гол шухала зорилгонуудые дүүргэжэ, экономикын хүгжэлтые үрэшэмтэй замда оруулха, социальна томо асуудалнуудые шиидхэхэ, оронойнгоо өөрыень хамгаалха хүсэ шадабариие бэхижүүлхэ, ленинскэ гадаадын политикые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ зорюулагданхай. Энэ хадаа съездын шиидхэбэринүүдые бүрин гүйсэдөөр бэелүүлхын түлөө, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын, хэтэрүүлэн дүүргэхын түлөө ажалша коллективүүдтэ үргэнөөр дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эли тодоор харагдана бшуу.

КПСС-эй XXV, XXVI съезднүүдэй табиһан зорилгонуудые шууд сэхээр бэелүүлхэ зуураа, Коммунис парти ба совет гүрэн социализмын экономическа гол хуулиин, тэрэшэлэн СССР-эй Конституциин ёһоор, ажал хэрэгээ эрхилдэг юм. Хүнүүдэй улам ургажа байгаа материальна болон оюун бодолой хэрэглэмжэнүүдые эгээл дүүрэнээр хангаха гээшэ ниитын үйлэдбэриин эгээн дээдэ уг зорилго мүн гэжэ тус Конституци тодорхойлоо бэлэй.

Партиин XXVI съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев иигэжэ онсолон тэмдэглээ һэн:

«Бүхы юумэн хүнэй түлөө, бүхы юумэн хүнэй аша туһада — хубилашагүй иимэ программна эрилтэ хадаа экономикодо партийна, политическэ ёһоор хандалгын эхин шата байгаа, байһаар шье».

Арад зоной ажабайдалай хэм хэмжээе бүхы хэмжээгээр дэбжээхэ гэһэн хараа бодол бэелүүлхэ зуураа, парти ба Совет гүрэн хүнүүдэй гэр байрын эрхэ байдал һайжаруулгада саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдаг юм. Энэ талаар бэелүүлэгдэдэг политикын гол хубинуудынь юуб гэхэдэ, городто ба хүдөөдэ шэнэ гэр байрануудые барилга, ниитын хиналта доро тэдэниие үнэн зүбөөр хубаарилга, гэр байрануудые муудхаангүй сахин байлгаха ябадал хангалга, тэрэшэлэн квартирын түлөө ехэ бэшэ түлөөри мүн болоно. СССР дотор квартирын түлөө түлбэри хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай гэр бүлэнэрэй олзо доходой дунда өөргөөр гурбан процентһээ ехэ бэшэ байдаг.

Тиихэтэй хамта капиталай хэдэ хэдэн оронуудта ажалшад өөһэдынгөө олоһон олзын тухайлхада табанай нэгэ хубиие гэр байрын түлбэридэ гаргашалха баатай болодог. Имагтал социалис общество гэр байратай байха эрхэ хүндэ лаблан олгодог, имагтал социализмын эрхэ байдалда гэр байрын асуудал амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ болохо байһанай эли тодо гэршэ мүн болоно.

Совет засагай жэлнүүдэй турша соо 3,5 миллиард дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд ашаглалгада үгтөө, тэдэнэй хоёр миллиард шахуу дүрбэлжэн метр талмайнь — гүрэнэй ба ниитын гэр байрын фондын болон гэр байрануудые барилгын кооперативуудай гэрнүүд соо ашаглалгада үгтөө.

Городуудтахи хамтадхагдаһан гэр байрын фонд болбосон түхэлтэй болголгын үндэр хэмжээгээр тайлбарилагдана гэбэл: гэр байрын ажахын гол фонднуудай үнэ сэнгын мүнөө 339 миллиард түхэриг болоно гэхэ гү, али оронойимнай бүхы гол фонднуудай үнэ сэнгэй табанай нэгэ шахуу хубинь болоно. Энэ хадаа горитойхон хэмжээнэй арадай баялиг гээшэл!

Бидэ мүнөө социальна нилээд гайтайхан асуудалнуудай нэгые амжалтатайгаар шиидхэхэ—гэр бүлэ бүхэндэ амяараа квартира үгэхэ арга боломжотойбди. Городуудта ажаһуудаг зоной 80 шахуу процентнь тиимэ квартирануудтай болонхой.

Тэрээнтэй хамта ажалшадые гэр байраар хангаха хэрэгтэ ехэхэн хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Табан жэлэй үедэ, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ гэр байра барилгын программа бэелүүлгын асуудалнууд дээрэ, мүн тэрэнэй шанарые һайжаруулха асуудалнууд дээрэ элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна.

Шэнэ типовой проектнүүдээр байрын гэрнүүдые барилгын хэм хэмжээн ехэ болоо. Тиимэ проектнүүд хадаа үлэмжэ һайн, тааруу зохид байдалтай, мүн һайнаар хэгдэһэн квартиранууды, тэдэнэй аятай зохид байрануудые хараална. Тиимэ проектнүүдээр Москвада, Ленинградта, Минскдэ, Ташкентдэ болон бусад городуудтахи байрын гэрнүүдэй нилээд ехэ хубинь баригдадаг юм.

Гэбэшье гэр байрын барилгада үшөө горитой дутагдалнууд үсөөн бэшэ бии. Үсөөн бэшэ ушарта гэрнүүдые барилгын болзор унжагайруулагдана, хүдэлмэри эрхилэлгүй үедэ удаан саг соо забһарлал гаргагдана, тэрээнһээ уламжалан байшангуудай бодхоогдоһон хубинь муудхаагдадаг байна.

Хүдэлмэриинь дутуугаар хэһэн байшангуудые ашаглалгада тушааха ябадал үшөөл усадхагдаагүй байһаар. Энээн дээрэһээ материальна арга нөөсын ба ажалай нэмэлтэ гаргаша хэхэ ушартай бологдоно. Хүнүүдэй нүүжэ орохо гэрнүүдые тушаан абаха даабаритай хүнүүдэй өөһэдынь харюусалгые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ элидхэлшэ зааһан байна.

Манай орон дотор байгуулагдаһан гэр байрын туйлай ехэ фонд, тэрэниие саашадань хүгжөөхэ ябадал гэр байрануудые муудхаангүй һайнаар сахин байлгаха, һайнаар ашаглаха зорилго иси шухала болоно. Мүнөө энэ зорилго хадаа шэнэ барилгада орходоо бүришье шухала удха шанартай болоо гээшэ ха.

Мүнөө гэр байрануудые бүрин бүтэн байлгахын тулада ехэ юумэн хэгдэнэ. Эдэ зорилгонуудта нилээд ехэ мүнгэ зөөри һомологдоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ гэр байрын фондые бүтэн байлгаха, заһабарилха хэрэгтэ имагтал гүрэнэй мүнгэ зөөриһөө 4 миллиард үлүүтэй түхэриг һомологдоһон байгаа. Хэдэ хэдэн городуудта байшангуудые техническэ талаарнь ашаглалгые эмхидхэлгэ һайжаруулагдаа. Инженернэ түхеэрэлгэнүүдые һэльбэн шэнэдхэлгэдэ, заһабарилгын хүдэлмэринүүдые оньһожоруулгада ехэ анхарал хандуулагдадаг болоо.

Гэхэ зуура гэрнүүдэй саг зуурын ба капитальна заһабарилга үсөөн бэшэ ушарта саг соогоо, шанартайгаар хэгдэнэгүй, хүдэлмэринүүдэй болзор унжагайруулагдана, тиигэжэ байшангууд сагһаа үрид муудхаагдана. Эдэ бүгэдэ эрхэтэдтэ нилээд ехэ тааруугүй байдал тохёолдуулна, тэдэнэй зүгһөө зүйтэй зүб гомдол хэгдэнэ.

Байшангуудые заһабарилха ба сэбэрлэхэ тушаа хэгдэдэг гол хүдэлмэринүүд мүнөө болтор бүхыдөө шахуу гараар хэгдэдэг байха юм. Энээн дээрэһээ нилээд олон хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгтэ хабаадуулагдана. Энээнтэй дашарамдуулан, гэр байрын ажахыда оньһожоруулга болон ажалаа эмхидхэлгын түрүү шэнжэтэй шэнэ онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ ябадал шухала болоно.

Гэр байрын фондые ашаглаха хэрэгтэ мүн лэ нилээд горитой дутагдалнууд бии гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Бодхоогдоһон ба ашаглалгада тушаагдаһан гэрнүүдтэ хүнүүдэй удаан саг соо нүүжэ ородоггүй байха ушарнууд үшөөл дайралдана. Хэдэ хэдэн нютагуудта зарим квартирануудые магазинууд, ателье, конторонууд болгон эзэлдэг байха юм. Эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ бүри нарин шангаар, шууд сэхээр хандаха гээшэ арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй зорилго болоно гэжэ тэрэ хэлэһэн байна.

Гэр байрын ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ арадай депутадуудай Соведүүд онсо үүргэтэй. Гэр байрын ажахые залан хүтэлхэ, гэр байрануудые һайнаар ашаглаха, бүрин бүтэн байлгаха талаар нютагай Соведүүдтэ үгтэһэн эрхэ мэдэлые бүрин дүүрэнээр хэрэглэхэ тушаа союзна республиканудай Верховно Соведүүдэй һаяшар үнгэрһэн сессинүүд дээрэ ашатай туһатай үсөөн бэшэ дурадхалнууд оруулагдаһан байгаа.

Оронойимнай хэдэ хэдэн городуудта байрын гэрнүүдые ашаглаха ба заһабарилха тушаа бии байгаа һайн дүй дүршэлые элидхэлшэ шэнжэлһэн байна.

Албан зургаануудай мэдэлдэ байһан гэр байрануудые арадай депутадуудай нютагай Соведүүдтэ дамжуулан үгэхэ гээшэ гэр байрын фондые үлэмжэ ашаг үрэтэйгөөр ашаглаха, тэрэниие муудхаангүйгөөр сахин байлгаха ябадал хангалгада туһа нэмэри болохо байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Барилгашад болон заһабарилагшадые шухала материалнуудаар, техникээр хангаха тушаа СССР-эй Госпланай, СССР Госснабай, хэдэ хэдэн министерствэнүүд ба албан зургаануудай үмэнэ зорилгонууд табигданхай.

ССР Союзай, союзна республиканудай гэр байрын хуулиин гол үндэһэнүүдэй проект мүнөө депутадуудай үзэмжэдэ табигдаба. гэжэ элидхэлшэ саашань хэлэһэн байна. Тэрэ хадаа СССР-эй Конституциин дүримүүдһээ, партиин XXV, XXVI съезднүүдэй, КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдһээ уламжалан, тэрэшэлэн союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүдэй ба Министрнүүдэй Соведүүдэй, СССР-эй Министерствэнүүд болон албан зургаануудай, арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй, үргэн олониитын оруулһан дурадхалнуудые хараада абалсан бэлдэгдээ.

Эрхэтэдэй гэр байра абаха эрхэнүүдые хангаха, мүн гэр байрануудые ашаглаха ба бүрин бүтэн байлгаха гол асуудалнуудые бүхыдэнь шиидхэһэн тиимэ союзна нэгэн адли хуулиин акт энээнһээ урагша байгаагүй юм. Эдэ асуудалнууд тушаа нормативна ехэ олон актнууд, гол түлэб элдэб үе сагта абтаһан республиканска хуулиин актнууд бии, тэдэнэй олонхинь нилээд хуушарһан байха юм.

Үзэмжэдэ табигдаһан гол үндэһэнүүдэй проект дотор гэр байрын хуулиин мүнөө хүсэндөө байгаа эгээл шухала, бодото байдал дээрэ өөһэдыгөө харюулһан нормонууд тэрэ хэбээрээ үлөөгдэнхэй. Проект дотор хуули гаргалгын зорилгонууд найруулагданхай, оронойимнай гэр байрын фондын бүридэл, мүн тэрэниие залан хүтэлхэ гурим тодорхойлогдонхой. Гэр байрын харилсаануудые гуримшуулха талаар ССР Союзай ба союзна республиканудай эрхэ мэдэл илган тодоруулагданхай.

Гол үндэһэнүүдэй проект дотор СССР-эй Конституциһаа уламжалан гараһан шэнэ хэдэ хэдэн дүримүүд оруулагданхай. Гүрэнэй болон ниитын гэр байрын фондын гэрнүүдтэ эрхэтэдэй гэр байрануудые болзоргүйгөөр ашаглаха эрхэ хуулита ёһоор батадхагданхай. Гэр байрынгаа эрхэ байдал һайжаруулхаар болоһон эрхэтэдтэ гэр бүлэдэнь амяарлан түхеэрһэн квартира заабол үгтэдэг байха гэжэ хараалагдана.

Гэр байра түрүүшын ээлжээндэ абаха эрхэтэй эрхэтэдэй категоринууд гол үндэһэнүүдэй проект дотор тодорхойлогдонхой. Тэдэнэй тоодо Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай инвалидууд, дайнда алуулһан хүнүүдэй гү, али сэрэгшэдэй һурагүйгөөр үгы болоһон гэр бүлэнэр, олон үхибүүтэй бүлэнэр, эхэ-геройнууд, ганса бэе эхэнүүд ба зарим тэды бусад эрхэтэд оролсоно. Ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг хүдэлмэрилэгшэдые бүхы хэмжээгээр урмашуулха тухай партиин XXVI съездын заабаринуудые хараада абалсан, гол үндэһэнүүдэй проект дотор иигэжэ хэлэгдэнэ. Үйлэдбэри дээрэ удаан саг соо үнэн сэхээр хүдэлһэн хүдэлмэришэд ба алба хаагшад гэр байра түрүүшын ээлжээндэ абаха эрхэтэй.

Эрхэтэд ажаһуужа байһан гэртээ гамтай наринаар хандаха, байрын гэрнүүдые ашаглаха гурим ба социалис хамтын байрын гурим сахиха, уһа, газ, электрын ба дулаа суулгын элшэ хүсэ гамтайгаар гаргашалха уялгатай гэжэ гол үндэһэнүүдэй проект дотор хэлэгдэнэ. Байрын гэрнүүд, байрын байшангууд өөһэдынь баяжахын зорилгоор ба бусад хомхой хобдог сэдьхэлээр, мүн обществын аша туһада хохидол ушаруулмаар ашаглагдажа болохогүй юм.

Нютагай Соведүүд болон гүрэнэй бусад зургаанууд гэр байрын фондые муудхаангүй сахин байлгаха ябадал хангаха хэрэгтэ эдэбхи үүсхэл ба нэтэрүү оролдолго ехээр гаргаха, социалис зөөриие гамнаха, сахин хамгаалха, мүн граждан уялгаяа мартаһан хүнүүдһээ хатуу шангаар асууха уялгатай.

Хэнэйшье мэдэһээр, гэр байрын хуулиин гол үндэһэнүүдэй проект олониитын зүбшэн хэлсэхын тулада нёдондо жэлэй май соо түбэй ба республиканска хэблэлдэ толилогдоһон байгаа. Энэ зүбшэн хэлсэлгэдэ олон тоото эрхэтэд, тэрэшэлэн ажалша коллективүүд, ниитын эмхинүүд ба гүрэнэй зургаанууд эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Проект тушаа 20 мянга үлүүтэй дурадхалнууд ба ажаглалтанууд ороһон байха юм. Энэ хадаа совет хүнүүдэй туйлай ехэ эдэбхитэй байһанай, гүрэн түрын хэрэгүүдые шиидхэхэ, Коммунис партиин хараалһан экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ тэдэнэй гүн гүнзэгы урма һонирхолтой байһанай үнэншэмэ гэршэ мүн болоно.

Арад зоной дэлгэр һуудал байдал тухай гаргадаг эсэшэ сусашагүй анхарал оролдолгынь түлөө, гэр байратай байха эрхэтэдэй Конституциар хараалагдаһан эрхые бодотоор бэелүүлһэнэйнь түлөө эрхэтэд өөһэдынгөө бэшэгүүд соо парти ба Совет гүрэндэ үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан элирхэйлэн мэдүүлнэд.

ССР Союзай ба союзна республиканудай гэр байрын хуулиин гол үндэһэнүүдые баталан абаха гээшэ гэр байрын ажахые улам саашадань хүгжөөхын тулада гэр байрын фондые бүрин бүтэн байлгахын тулада, гэр байрануудые зүйтэй зүбөөр хубаарилхын, гэр байрын асуудалнуудые шиидхэхын түлөө совет ба ажахын зургаануудай харюусалгые дээшэлүүлхын тулада, мүн гэр байрын ажахые залан хүтэлхэ хэрэгтэ ажалша коллективүүдэй, олониитын бүри үргэн олоороо хабаадалсахын тулада эрхэ сахилгын һайн үндэһэ һуури байгуулха гэжэ элидхэлшэ үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэһэн байна.

«Гэр байрын ажахые хүгжөөхэ, гэр байрын фондые һайнаар ашаглаха ба бүрин бүтэн байлгаха тухай» СССР-эй Верховно Соведэй абаха тогтоолой депутадуудай үзэмжэдэ табигдаһан проект дотор энэ талаар союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, министерствэнүүд ба албан зургаануудай, арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй бэелүүлхэ ажал ябуулгын зорилгонууд ба шэглэлнүүд тодорхойлогдонхой юм. Энэ табан жэлэй түсэбүүдые табихадаа, эдэ зургаанууд гэр байрын ажахые үргэлжэ дээрэнь хүгжөөхэ, мүн улад зондо үгтэдэг гэр байрын коммунальна [illegible] хангалгын хэмжээе улам саашадань дээшэлүүлхэ зорилгоор тэрэниие шухала материальна ба финансова арга нөөсэнүүдээр хангаха асуудалда онсо анхарал хандуулха ёһотой.

СССР-эй Верховно Соведэй баталан абаха хуули гаргалгын шэнэ актнуудые гүрэнэй ба ниитын зургаанууд, ажалша коллективүүдэй болон эрхэтэдэй шууд сэхээр бэелүүлхэ ябадал совет арадай һуудал байдалые хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлхэ тушаа Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVI съездын зохёон табиһан хараа бодолые дүүргэхэ хэрэгтэ шухала хубита болохо байна. **(Альга ташалган).**

(Элидхэл хуряангыгаар толилогдоно).

(ТАСС).

◆ ◆ ◆

(Түгэсхэл. Эхниинь 1-дэхи нюурта).

Депутат Т. У. Усубалиевэй дурадхалаар Киргизэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ депутат **Т. Х. Кошоев** Киргизэй ССР-һээ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшоор һунгагдаба. Депутат **Дуйшеев** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшын уялгануудһаа сүлөөлэгдөө. Тэрэ Киргизэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр томилогдобо. СССР-эй Конституциин ёһоор, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй бүридэлдэ тушаалаараа ороно.

Депутат И. Е. Поляковой дурадхалаар КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь депутат **Т. Я. Киселев** СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүнээр һунгагдаба.

«Гэр байрын ажахые хүгжөөхэ, гэр байрын фондые ашаглалгые ба бүрин бүтэн байлгые һайжаруулха тухай ССР Союзай болон союзна республикануудай гэр байрын хуулиин үндэһэ һууриин проект тухай» элидхэл СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо депутат **И. В. Архипов** хэбэ.

Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хуули һанамжалан дурадхадаг комиссинуудай болон гэр байрын - коммунальна ажахын ба хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын комиссинуудай үмэнэһөө Союзай Соведэй гэр байрын - коммунальна ажахын ба хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын комиссиин түрүүлэгшэ **Б. В. Коноплев** тус асуудалаар нэмэлтэ элидхэл хэбэ.

Эрхэтэдые болбосон түхэлтэй гэр байраар хангаха гээшэ арадай ажахые тогтууритай һайнаар, шууд хүгжөөһэнэй үндэһөөр совет хүнүүдэй һуудал байдалые саашадань һайжаруулха ехэ программын шухала хубинь болоно, гээд тэрэ тэмдэглээ.

Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хуули һанамжалан дурадхадаг комиссинууд болон гэр байрын-коммунальна ажахын ба хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын комиссинууд сесси дээрэ СССР-эй правительствын элидхэл соо найруулагдаһан гол бодолнууд болон тобшололнуудые зүбшөөнэ. гээд депутат мэдээсэбэ.

Эдэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ хадаа гэр байрын ажахые хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ талаар ээлжээтэ зорилгонуудые шиидхэхэ бодото замуудые гансал хараалха арга олгохо бэшэ, мүн гэр байрын фондые бүрин бүтэн байлгые хангаһанай түлөө, тэрэнэй ашаглалтые һайжаруулхын түлөө министерствэнүүд болон албан зургаануудай, предприятинууд ба организацинуудай, тушаалта нюурнууд ба эрхэтэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ байна.

Гэр байрын барилгын талаар дутуу дунданууд болон шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөөл олон. Олохон союзна республиканудта гэр байрын барилгада гүрэнэй гаргашалдаг капитальна һомололгонуудые СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаанууд хүсэд бэшээр ашаглана.

Гэр байрын фондын бүрин бүтэн байлгые хангаха гээшэ тон шухала удхатай зорилго мүн.

Совет хүнүүдэй гэр байрын эрхэ байдалые саашадань һайжаруулха тухай партиин шиидхэбэринүүдые, эрхэтэд гэр байраар хангагдаха эрхэтэй гэһэн СССР-эй Конституциин гол бодолые бэелүүлхэ талаар ССР Союзай болон союзна республиканудай гэр байрын Хуулиин үндэһэ һууриие баталан абалга шухала удха шанартай байха болоно. Үндэһэ һууриин проект хэблэлдэ толилогдоһон ба олониитын зүбшэн хэлсэлгын үедэ бүхы дээрээ һайшаагдаһан байна. Ниитын хиналта доро гэр байрые зүбөөр хубаарилгые хангалгада, гэр байрын фондодо бодомжотой зүбөөр хандаха, гэр байрын харилсаанай талаар хуулиие бэхижүүлхэ хэрэгтэ тус документ зорюулагданхай.

Эрхэтэдэй гэр байраар сохом хангагдаха эрхые шангадхаха, гэр байрын фондые хэрэглэлгые һайжаруулха, орон дотор гэр байрын харилсаануудые ниитэ нэгэн хуулиин ёһоор гуримшуулгые хангаха талаар хэдэ хэдэн шэнэ, шухала һанал бодол үндэһэ һууриин проект дотор бии.

Үндэһэ һууриин проектые зүбшэн хэлсэлгын үедэ ороһон дурадхалнууд палатануудай саг үргэлжын комиссинуудта согсологдоһон, хаража үзэгдэһэн, олон дурадхалнууд хараада абтаһан байна.

Комиссинуудай тобшолол дотор найруулагдаһан заһабаринууд болон нэмэлтэнүүдые хараада абан, ССР Союзай ба союзна республикануудай гэр байрын Хуулиин үндэһэ һууриин проектые баталха дурадхал депутат комиссинуудай үмэнэһөө оруулба. Гэр байрын ажахые хүгжөөхэ, гэр байрын фондые ашаглалгые ба бүрин бүтэн байлгые һайжаруулха тухай СССР-эй Верховно Соведэй тогтоолой проектые һайшаааха гэһэн дурадхал мүн лэ оруулагдаба.

НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДТЭ

Үдэшэлэн Национальностьнуудай Соведэй заседани болобо.

Нүхэд **А. Я. Пельше, В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, А. Шеварднадзе, К. В. Русаков** гэгшэдые депутадууд болон айлшад альга таалгаар угтаба.

В. К. Рубенэй түрүүлэлгэдэ заседани болоо.

Сессинүүдэй хоорондохи үедэ наһа бараһан депутадууд А. Н. Косыгинай, С. Ворониной, С. Н. Выдейскиин, С. И. Ибраһимовай, И. А. Касумовай, Г. Мельниковэй дурасхаалые суглараг шад хүндэлэн еһолбо.

СССР-эй Верховно Соведэй шэнээр һунгагдаһан депутадуудай этигэмжэ түлөөлэлгые шалгаһан тухай мандатна комиссиин элидхэл шагнагдаһан байна. Комиссиин түрүүлэгшэ **А. Г. Коркин** элидхэл хэжэ, тус элидхэлээр зохихо тогтоол баталан абтаа.

Национальностьнуудай Соведэй саг үргэлжын зарим комиссинуудай бүридэлдэ болоһон хубилалтанууд тухай асуудал хаража үзэгдөө.

Гэр байрын ажахые хүгжөөхэ, гэр байрын фондые ашаглалгые ба бүрин бүтэн байлгые һайжаруулха тухай, мүн ССР Союзай болон союзна республиканудай гэр байрын Хуулиин үндэһэ һууриин проект тухай асуудалнуудые саашадань палата хаража үзөө.

Сессиин үзэмжэдэ табигдаһан гэр байрын Хуулиин үндэһэ һууриин проект болбол ниитэ гүрэнэй тон ехэ удха шанартай ба бүхы совет хүнүүдэй аша туһада зорюулагданхай, гээд Казахстанай Компартиин Алма-Атын обкомой нэгэдэхи секретарь депутат **К. М. Аухадиев** тэмдэглэбэ.

Алма-Атын областьдо гэр байра, соёлой-ажаһуудалай болон коммунальна хэрэглэмжын объектнүүд ехээр баригдана, гээд депутат үгэеэ үргэлжэлүүлнэ. Гэхэтэй хамта гэр байрые ашаглалгада ба заһабарилгада барилгын материалнуудай дуталдалга бэрхэшээл тохёолдуулдаг байна. Энээнтэй хамта гэр байрын фондые ашаглалгада болон заһабарилгада хэрэгтэй материально-техническэ нөөсэнүүдые гаргашалха нормын ёһоор хубаарилха тухай Хуулиин проект дотор хараалагдаһаниинь тон зүб байна, гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Коммунис парти ба совет гүрэнэй зүгһөө ажалша хүнэй аша туһын хэрэгтэ хандуулагдажа байдаг саг үргэлжын анхарал совет зониие, тэрэ тоодо Донбассай ажалшадые шэнэ амжалтануудта зоригжуулна гэжэ Донецкэ областиин шахтернуудай оёдолой-трикотажна фабрикын оёдолшон-мотористкэ депутат **Л. Н. Федотова** мэдүүлбэ.

Манай ороние барилгын орон, шэнэ гэр байрануудые толлолгын орон гэжэ нэрлэдэг юм. Энээгээрнь бидэ ехэтэ омогорходогбди гэжэ тэрэ хэлэбэ. «Манай гэрнүүд —манай гамнан сахиха хэрэг гэһэн уряа доро түрэл хотодонь дэлгэрһэн үргэн олоной хабаадалгатай хүдэлөөн тухай депутат мэдээсэбэ. Донецкын хүн зон гэрнүүдэйнгээ бүрин бүтэн байлгада саг үргэлжэ анхаралаа хандуулна, саг соонь заһабарилга хэнэ, тэдэнэй ариг сэбэр байхын түлөө хоорондоо мүрысэнэ.

Совет хүн бүхэнэй ажабайдалда хабаатай асуудалнуудые Верховно Соведэй зүбшэн хэлсэжэ байһан ушар партиин ба гүрэн түрын зүгһөө хүн зоной ажана байдалда хандуулдаг анхарал оролдолгын шэнэ толотомо гэршэ мүн гэжэ Азербайджанай компартиин Сумгаитска горкомой нэгэдэхи секретарь депутат **Ш. М. Алиев** тэмдэглэбэ. Гэр байрын хуулиин үндэһэнүүд СССР-эй Конституци соо бэшэгдэһэн Советскэ Союзай хүн зоной эдлэхэ ёһотой гол эрхэнүүдэй нэгые тодорхойлжо үгэнэ.

Азербайджанай промышленна томо түб болохо Сумгаит хотодо гэр байра барилгын ба гэр байрын ажахые эмхидхэлгын һайшаалтай жэшээнүүд дээрэ үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Гэхэтэй хамта зарим промышленна объектнүүд тэрэниие хангаха, тэрээн дээрэ хүдэлхэ хүн зоной байха гэр байрануудһаа, ажаһуудалай эрилтэ хангаха эмхи зургаануудһаа хурдан түргөөр баригдашана гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Гэр байрын барилгада, гэр байрын фондые ашаглалгые һайжаруулгада һомологдоһон мүнгэ зөөриие гүйсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ зорилгоор үшөөл ехэ юумэ хэгдэхэ ёһотой.

Партиин хараалһан социальна программые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула совет арадай ябуулжа байгаа үргэн ехэ ажал хүдэлмэри элидхэл соо эли тодсор харуулагдаа гэжэ Туркмениин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Ч. С. Каррыев** хэлэбэ.

Хаанашье, хэзээшье, хэншье иимэ ехээр гэр байра барьягүй юм. Имагтал манай совет орондо гэр байрын барилга айхабтар үргэн далайсатайгаар ба эршэтэйгээр бэелүүлэгдэнэ. Тэрэнэй аша үрые совет бүлэ бүхэн бэе дээрээ мэдэрнэ. Нарата Туркменистандашье энэ талаар ехэ юумэн хэгдэнэ.

Зүгөөр бүхы хүн зоной эрилтэ хангахын тулада, гэр байра бариха талаар хүсэд дүүрэн амжалта туйлахын тулада үшөөл ехэ юумэн хэгдэхэ ёһотой гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Һомологдоһон мүнгэ зөөри ашаг үрэтэйгөөр гаргашалха, гэр байра барилгын баазые эдэбхитэйгээр хүгжөөхэ шухала.

Республикынгаа, түрэл хотынгоо жэшээ дээрэ тогтохо зуураа, Каунас хотын Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ станок бүтээлгын заводой (Литвагай ССР) слесарь-хабсаргагшадай бригадир депутат **Ю.-А. С. Сикорскис** тогтохо зуураа, эндэ мүнөө үеын эрилтэтэй гүйсэд зохилдуулагдаһан, бүрин түгэс хангамжатай шэнэ кварталнууд урган бодоно, эндэ нүүжэ ошоһон оло мянган ажалшадые баясуулна гэжэ хэлэбэ. Энэ баялигаа наринаар сахиха, арьбадхаха уялгатайбди. Гэр байрын хуулиин үндэһые баталан абаһанаймнай ашаар бүхы эмхи зургаанууд, хүн зон харюусалгаяа дээшэлүүлхэ аабза гэжэ этигэнэбди гэжэ депутат һанамжалба. Юуб гэхэдэ, эмхи зургаанууд барилга хэхэдээ али болохоор тэдэнээ нарижуулха, найдамтай болгохо ушартай, харин хото городууд болон поселогуудай хүн зон ажаһуужа байһан гэрнүүдээ нарин нягтаар харууһалха, ариг сэбэр байлгаха жэшээтэй.

Дэлхэй дээрэ нэгэшье гүрэн иимэ эршэ, дэлисэтэйгээр хүн зониие гэр байраар хангалгын асуудалые шиидхэнэгүй гэжэ хэлэхэ зуураа, Армениин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо депутат **А. М. Киракосян** тэрэнээ өөрынгөө республикын жэшээгээр баримталаа.

Хэды хурдан түргөөр гэр байрын ажахынуудай хүгжөөгдэжэ байбашье, энэ асуудал республика доторнай гүйсэд дүүрэнээр шиидхэгдээгүй байһаар гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Гэр байрын хуулиин үндэһэнэй проектые Армениин ажалшад дэмжэнэ. Тиихэдээ гэр байра эдлэхэ тухай хүн зоной эрхэ юрэл хангагдаха бэшэ, харин тэдэниие ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэлгэ ба гэр байрын фондые сахин алмаха хэрэгэй шухала байһые тэрэ хуули дотор онсологдолон ушарые хараадаа абаһан байна:

Гэр байрын хуулиин проектын үндэһэнүүд хадаа Конституцимнай ёһонуудтай зохилдуулан зохёогдонхой гэжэ Киргизэй компартиин Фрунзенска горкомой нэгэдэхи секретарь депутат **К. М. Молдобаев** онсолон тэмдэглэбэ. Энэ тон шухала социальна асуудалые шиидхэхэ талаар манай орондо туйлагдаһан амжалтануудай үндэһэн дээрэ шэнэ хуули зохёогдоһон байна.

Хуулиин проектнүүдые зүбшэн хэлсэхэ үедэ гэр байра бариха хүдэлмэриие эмхидхэлгэ саашадаа һайжаруулагдаха, гэр байрын фондые сахин хэрэглэхэ асуудал гуримшуулагдаха гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Гэхэтэй хамта барилгада үзэгдэдэг эмхидхэлэй хүдэлмэриин һулаһаа, энэ шухала хэрэгтэ ээзэн бусаар хандалгаһаа уламжалан, гэр байра барилгада һомологдоһон нилээд ехэ мүнгэ зөөри жэл бүри ашаглагдангүй үлэшэнэ гэжэ депутат хэлээ. Ашаглалгада үгтэһэн гэр байрын шанар тушаа ажалшадай зүгһөө гомдолнууд ороно.

Хүн гээшэ түрэһэн үдэрһөө хойшо түрэл газартаа холбоотой байдаг. Тэрэнэй дээрээ ажал хүдэлмэри хэнэ. Мүн лэ ажаһуудаг гэрынь тэрэл газар дээрээ бодхоогдоно бшуу. Энээн тухай хэлэхэ зуураа, Молдавиин ССР-эй Кагульска гидромелиоративна совхоз-техникумэй звеньевой депутат **М. А. Гимбу** совет хүнүүдые найдамтай һайн гэр байраар хангалгын асуудалай эмхитэйгээр, эдэбхитэйгээр шиидхэгдэжэ байһанда тон ехэ баяртайб гэжэ мэдүүлбэ.

Партиин аграрна политикые амжалтатайгаар бэелүүлһэнэй, ниитын үйлэдбэриин хурдан түргэн ургаһанай ба тэрэнэй ашаг үрын дээшэлһэнэй ашаар хүдөөгэй барилгын эршэ, дэлисэ үргэдхэхэ, хүдөө нютагуудай хүн зониие гэр байраар хангалга эрид һайжаруулха арга олдоо гэжэ депутат хэлэбэ. Молдавиин хүдөө нютагуудай түхэл шарай айхабтараар хубилаа. Тэдэнэй ехэнхинь хото городой шэнжэтэй болоо. Хангамжынгаа талаар тэдэнь хотын гэр байрануудһаа юугээрээшье дутанагүй.

Хэды тиигээшье, үшөөл шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон байһаар. Гэрэн хушалта, хана болохо, мүн барилгын бусад материалнууд дуталдана гэжэ депутат һанамжалаа. Зарим ушарта гэр байрын барилга үйлэдбэриин объектнүүдые бодхоолгоһоо гээгдэнэ.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ Грузида городуудай гэр байрын фонд хэдэн дахинаар ургаа гэжэ «Гидроэнергострой» трестые эрхилэгшэ, Ингурска ГЭС-эй барилгын управлениин начальник депутат **М. А. Цискаришвили** мэдээсэбэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй һүүл багаар шэнэ микрорайонуудые тон адли гэрнүүдээр бодхоолгые болюулха зорилготойбди. Тиин Москва ба Ленинград хотонуудай жэшээгээр шэнээр зохёогдоһон проектээр гэрнүүдые барижа эхилхэбди. Хара далайн эрьеын курортно районние, Боржоми шадарай курортно зоные түсэблэлгын шэнэ проектнүүд зохёогдоод байна.

Парти болон правительствын социальна политикын үрэ дүн манай областиин түбхинэһэн Вахш мүрэн шадарай нютагуудай жэшээ дээрэ эли тодоор харагдана гэжэ Таджикистанай компартиин Курган-Тюбинскэ обкомой нэгэдэхи секретарь депутат **Г. Паллаев** хэлэбэ. Анхандаа удам хооһон, наран доро, һалхинда үлеэлгэжэ хаташаһан эдэ нютагуудай газар дайда нарин һэбэрдэһэтэй хлопок үйлэдбэрилхэ оронойимнай гол баазануудай нэгэн болонхой.

Гэр байрын хуули тухай проектын үндэһэнүүдые зүбшэн хэлсэлгын үедэ гэр байрануудаа аршалан сахиха, нарин нягтаар, ариг сэбэрээр барижа байха талаар хүн зоной эдэбхи үүсхэл нилээд дэгжээгдээ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

Гэхэтэй хамта зарим ушарта барилгын хүдэлмэринүүдэй шанар бирагүй байна гэжэ депутат тэмдэглээ. Энэ алдуу дутуунуудые усадхаха зорилгоор эсэшэ сусашагүй хүдэлмэри Таджикистанда ябуулагдажа байна.

* * *

СССР-эй Верховно Соведэй сесси июниин 24-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

Монголой Арадай-революциин илаһаар 60 жэлэй ойдо

НҮХЭДЭЙМНАЙ ТАЛАРХАЛ

Үнгэрэгшэ, 1980 оной зунай эхин һарада, манай республикын бүлэг ажалшад Монголой Арадай Республика руу аяншалагшад болложо ошоһон байнабди. Тэрэ тоодо Хэжэнгэһээ хэдэн хүн бии һэмди.

Бидэ тиихэдэ, май һарын 24-нэй үдэр, үглөөнэй найман саг багаар Улаан-Баатар хото хүрэжэ ерээ бэлэйбди. Ерэмсээрээ «Баянгол» гостиницада байрлажа, ан бун болобобди. Газаа дулаан, тэнгэри сэлмэг, наран хурсаар шарана. Улаан-Баатарай нэгэ гудамжада ябатараа, такси байлгажа, намайе ниислэл хототой танилсуулхыень гүйбаб. Тэрэм ехэ зоһидоор зүбшөөлөө үгэжэ, баруулжаа — Толгойто буудал, зүүлжээ — шэнэ кварталнууд хүрэтэр ябажа, Улаан-Баатартай анхаралтайгаар танилсуулба. Энэ хадаа минии анха түрүүшынхеэ монгол нүхэртөө хандаһан ушар мүн. Нэрэнь — Сэрэндоо. Хахасаха дээрээ бинь Улаан-Үдынгөө үзэсхэлэн газарнуудые харуулһан фото-зурагуудые бэлэглээб.

Удангүй Тэрэлжэ гэжэ амаралтын газар мордобобди. Тэндэ долоон хоног амаржа, баян һайхан байгаалитайнь, баһа ажалша малша зонтойнь танилсабабди. Тиихэ зуураа, Тэрэлжын аяншалагшадай баазын ажалшан Сайнбаярын Сундуйжавтай ойро танилсабабди. Нэгэтэ нүхэрни намайгаа гэртээ уриба. Үглөөдэрынь, үглөөнэй хоол бариһанай удаа, Сундуйжав танилайдаа айлшалха гэжэ, түхеэрбэб. Манай байраһаа холо бэшэхэнэ, бага баруун-урагшаа һагад ябаадхихада, нэгэ бүлэг һөөг бургааһадай саана табигдаһан арбаад тойрон һэеы гэрнүүдэй нэгэндэ байгаа.

Сундуйжав нүхэрни хүлеэжэ байба. Гэрэйнь үүдэн сэлеэтэй, газаагаа юушьсб хэжэ. һууһанаа, намайе харамсаараа, тэрэнээ дары орхижо, урижа гэртээ оруулба. Газаань зотой шара нохой хэбтэнэ. Гэрэйнтээ хоймор түрүүндэхи банза мэтэ столдоо һуулгаба. Эзэн эхэнэр дуугайхан аад, түргэхэнөөр сайгаа бурьялгаадхиба.

Ханада байһан жаазатай зураг заажа, дүтынгөө танил түрэл гарал тухайгаа хэлэжэ үгэбэ. Өөрөө һангай газарта олон жэлдэ хүдэлжэ байнаб гэжэ ярина. Дүшөөд наһатай. Хурса хара шарайтай. Тамхи татадаггүй, архи баридаггүй сарюун хүн. Дурасхаалай тэмдэг болгожо ном судар абалсаад, үдэ багта тарабабди. Тиигэжэ байгар Тэрэлжэдэ амарха болзорнай дүүрэжэ, һөөргөө Улаан-Баатараа бусажа ерэбэбди. Тэндэ «Улаанбаатар» гостиницада байрлабабди. Нэгэ үглөөгүүр «Улаанбаатар» гостиницын дүбжаан дээрэ байтарни, «Волгын» түхэлэй хүнгэн хара машина ерэжэ, тэндэһээ дунда зэргын бэстэй, нам бата алхасатай, дүүрэн шарайтай танил хүн гэшхүүр өөдэ гаража ябана. Би үгтан дүтэлбэб. Тэрэмни Монголой Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшын орлогшо Навансүрэн гуай болошобо. (Урдань, далаад гаран ондо, манай Хэжэнгэдэ ябахадань, бидэ танилсаһан байгаабди).

— Би тон яаража ябанаб. Москваһаа бүлэг уран зохёолшод манда айлшаар бууһан аад, мүнөө ябаха юм, би тэдэнние үдэшэхэ гэжэ ерэбэ гээшэб, — гээ һэн. Тиихэ заблартаа намһаа юу хээ асуужа үрдибэ. Хабар тон аюултай саһата шуурган буужа, зүүн аймагуудай зарим нютагуудта хохидолой ушаруулагдаһан тухай хөөрэбэ. Саашаа ярилдажа байха саг ахир боложо, телефоной номер бэшэжэ үгөөд лэ саашалаа һэн.

Мүн лэ элэ үдэрнүүдтэ «Пионерын үнэн» газетэдэ хүдэлжэ байдаг уран зураашан Д. Пушкинтай уулзаха зол дайралдаба. Бэеэр үндэр, нарүүшэг сээжэтэй, холо алхасатай даруу шэн зантай нүхэр байба. Энэ нүхэрни хоёр үдэр Улаан-Баатар хото соогуур ябажа, музейнүүдтэй, мүн соёлой газарнуудтай танилсуулба. Би тон ехэ талархалтай ябажа, сэдьхэлээ ханан баясаһан, олон юумэ асуужа, хадуужа абаһан байнаб.

Нэгэтэ үдэшэлэн, харанхы болоод байхада, фотоателье ошохо гэжэ гансааран Улаан-Баатар хотын нэгэ гудамжада гараба гээшэб. Гудамжанууд үдэртэл адли толорно. Үдэрынь харагша тэрэ фотоателье гээшээ олохоо болёод, гайхашаа баража байтараа, тэндэ холоноо ябаһан нэгэ хүндэ хандажа асууба. Тэрэмни намайгаа тад ондоо гудамжада оруулжа, тэндэ фото-зурагымни буулгуулаад, һөөргэмни гостиницада хүргэжэ үгэһэн юм. Обог нэрэнь — Үбгэнчи Буяндэлгэр гэжэ хүн байба. Дүшэ наһатай, нарин хабтагар шарайтай, хүнгэн түргэн хүн. Энэ хүнийе мартахын аргагүй.

Үшөө нэгэ ушар. Июнь һарын арбаад болоһон байгаа. Аяншалагшад, ябаха болоһон байгаабди. Тэрэл үдэр, үглөөгэшэгүүр байхада, Сүхэ-Баатарай хүшөөгэй дэргэдэ олон залуушуул сугларанхай харагдаба. Хүн зон һүнэлнэ, үйрэнэ. Тэндэ нэгэ фотограф хүнэй зураг лэ буулгана. «Энэ хүшөөгэй дэргэдэ зурагаа абхуулаагүй байһамни яагаа шаналалтай гээшэб, абхуулха гэхэдээ монгол түхэригүүднай дууһашаһан. Байг лэ даа, хоком ябахам яашаха һэм.— гэжэ сэхэлдин һанаад ябатараа, — байзаа, албаһай талаар бэшэ, харин анда нүхэдэй талаар гэжэ үгэ бии бэшэ гү, юрэ һашхалэй талаар зурагыемни буулгажа үгыт гэхэ байна», — гэжэ шиидээд, хажуудань ерэбэб. Нэгэ забһар болоходо, тэрэ фотографтоо сэхыень хэлэбэб. Тэрэмни залуу хүбүүн һэн. Хэлэһэн үгыемни анхаралтай шагнаһанай удаа:

— Олоо, болонгүй даа, абажа үгэнэ аа, гурбан зураг бүтээжэ үгэхэб, — гэжэ хэлээд, зурагыем буулгаад, адресыем абаад үлэһэн юм. Тээ үдэшэлэн тээ манаар ябаһан нэгэ басаган фото-зурагыетнай асарааб гэжэ бараад орожо ерэбэл даа! Би 3-дахи дабхарта байгааб. Тэрэ дары доошоо гүйжэ бууһамни, фотограф хүбүүн ябашаһан байгаа. Тэрэ Баян-Үлгы аймагай фотостудиин зурагша Р. Жанузак гэжэ нэрэтэй хүн һэн.

> **Табан түхэриг мүнгэтэй
> байнхаар —
> Табан түбидэ таһаршагүй,
> Тайбан анда танилтай
> бай —**

гэжэ үбгэдэй хэлсэдэгые эжэлүүдгүй һанаандаа оруулаа һэм...

Хүршэ Монгол һайхан орондо аяншалан ябажа байхадам, улад зонойнь хүндэмүүшэ, талархалтай, һайн һайхан шэнжэ шанарынь дээрэхи хөөрөөнһөө элирбэ бшуу! Минии Монгол орондо ябаха үедэмни намда халуун талархалаа үзүүлһэн мартагдашагүй, һайн һайхан хани нүхэдтөө сэдьхэлэй сэбэр баяр баясхалангаа хүргөөд, жаб. халанта жаран жэлэйнь алтан ойгоор амаршалан, нэгэ [illegible] шүлэгөөр түгэсхэхэмни:

> **Улаан-Баатар Москватай
> Улаан үнинн барисаатай.
> Холо сагайнь барисаан —
> Бала. тооһогүй заяан!
> Сүхэ-Баатар Ленинтэй
> Сэхэ золгоо дэмбэрэлтэй.
> Нарата түс бараалхаан —
> Нангин хүсэлтэ ухаан!
> Тооор эхин харгыгаа
> Олоор залан, зурылгаа.
> Түрэл алтан үндэһэн
> Түрэл хамта болгоһон!
> Хорбоо дэлхэй дээр
> Холбоо замуудней
> дэлтээтэй.
> Арюун энэ харгы зам —
> Агуу манлай —
> коммунизм!**

Д. ДОРЖОГУТАБАН.

Хэжэнгэ.

АЯНШАЛАГШАД МҮРЫСЭБЭ

Кабанскын районой Селенгинскын 1-дэхи дунда һургуулида һуралсалай жэлэй һүүлээр аяншалагшадай слёт үнгэргэлгэ заншалта болонхой. Үглөөгүүр һургуулиин бүхы һурагшадай стадион дээрэ суглархада, һургуулиин директор, РСФСР-эй габьяата багша А. А. Кочин тэдэнние һуралсалай жэлэй дүүрэһэнтэй дашарамдуулан амаршалжа, слёдто һайн спортивна амжалтануудые туйлахыень хүсэбэ. Зундаа ашатай туһатайгаар, хүхюу сэнгэлигээр амаржа, бэе махабадаа элүүржүүлхэ хэрэгтэй гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Эхин классай һурагшад багшанартаяа суг нэгэ үдэрэй аяншалгада мордожо, ахалагша классуудай һурагшадһаа бүридэһэн команданууд хоорондоо мүрысөө үнгэргэбэ. Хада өөдэ түргэнөөр гараха, һөөргөө бууха, аргамжаар дамжаха гэхэ мэтэ шатанууд мүрысөөндэ оруулагдаһан байна. Зуруулай ганса модоор түүдэг носоожо, хоёр литр уһа бусалгаха, намаглиг газарые дабажа гараха гэхэ мэтэ даабаринууд мүн лэ үгтөө. Эндэ хабаадаһан һурагша бүхэн мүрысөөнэй һүүлшын шатада палатка табиха зорилготой байгаа.

Удаань команда бүхэнэй түлөөлэгшэд һуралсалай жэлэй туршада хизаар ороноо шэнжэлгээр ябуулһан хүдэлмэри тухайгаа тоосоо.

Түс слёдой дүнгүүдээр 9-дэхи «б», 7-дохи «а» 6-дахи «б», 5-дахи «б», 4-дэхи «в» классуудай һурагшад илагшадай тоодо ороо. Эдэнэртэ амтатай тортнууд бэлэг болгон барюулагдаа һэн.

Вилюйка голой эрьедэ орой һүни болотор үхибүүдэй, хонгёо энеэдэн, дуунууд зэдэлжэ байгаа бэлэй.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Мүрысөөндэ түрүүлхэл хэрэгтэй. 2. Түүдэг носоохонь тиимэшье амар бэшэ.

Авторай фото.

УНШАГТЫ ҺОНИРХОХОЛ БАЙХАТ

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭХИ ЭГЭЭЛ ҺАЙН ҮБГЭД

Болгарнууд хадаа дэлхэй дээрэхи эгээл анхарал ехэтэй, эгээл һайн үбгэд болоно гэжэ Англиин социолог Джан Кален батална. Болгарида эрэшүүл һамгадтаа, жэшээнь, англичануудһаа ехэ туһа хүргэдэг байна гэжэ тэрэнэй хэһэн социологическа шэнжэлгэ элирхэйлэн харуулна. Болгарнууд үдэр бүри дунда зэргээр 3 час 15 минута соо гэртэхи ажалаа хэдэг байха юм.

Болгариин Наукануудай академиин Социологиин институдай үнгэргэһэн асуултын дүнгүүд иимэ тобшололнуудые батална. Үбгэн һамган хоёр гэртэхи ажалаа адли тэгшээр хэхэ ёһотой гэжэ асуултада хабаадуулагдаһан 600 эрэшүүлэй хахадһаа үлүүниинь тоолоно. Энэ хадаа «гансал эхэнэрэй хэрэг» болоно гэжэ ойролдоол зургаан эрэшүүл харюусаба.

НАПОЛЕОНОЙ УЯЛГАТА БЭШЭГ

Ехэ Сен-Бернар шэлые гаталан дабахые бэлдэхэдээ, 1800 оной майн 20-до Наполеоной армиин солдадууд Швейцариин урда хубидахи Бурк-Сен-Пьер гэжэ общинын газар дээрэхи модо отолжо, тарялан гыень гэмтээһэн байгаа. Хохидол ушаруулһанайнгаа түлөө 30 мянган франк түлэхэбди гэжэ Наполеон эндэ ажаһуугшадта уялгата бэшэг орхёо һэн. Энэ уялгань мүнөө болотор хадагалагдажа байдаг.

Бидэнэй элинсэг хулинсагуудта императорай найдуулһан мүнгэн түлэгдэхэ ёһотой гэжэ мүнөө эндэ ажаһуугшад тоолоно. Наполеоной бэшэгээр хэзээн уялгые Францийн правительство түлэхэ ёһотой гэжэ эндэ түрэһэн швейцар адвокат В. Дюпри 15 жэл соо оролдолго гаргажа байнхай. Тэрэ Францийн урдын президент В. Жискар д'Эстэндэ бэшэг эльгээгээ һэн. Хохидолдо ороһон коммунын эрилтэнүүдые хаража үзэхыень тэрэ Лозаннадахи француз консулдо даалгаһан байгаа. Тиигээшье һаань, энэ уялгань 181 жэл соо бусаагдажа түлэгдөөгүй байһаар.

25 ЗУУН ЖЭЛЭЙ ҮНГЭРҺЭН ХОЙНО

Ионическа далайн оёорто олдоһон хоёр бронзо түхэл дүрсэ Флоренциин хүнүүдые, айлшадые ехээр һонирхуулба. Эдэнэр манай ээрын урда тээхи табадахи зуун жэлдэ бүтээгдэһэн байгаа. Тэрэ эртэ урдын Грециин элитэ ехэ скульптор Фидиин эртын зохёол бүтээлнүүдэй тоодо ороно.

1972 ондо ороной урда хубидахи Калабриин эрье шадар найман метр гүнзэгыһөө бронзо скульптуранудые Стефано Мариоттини олоһон байгаа. Хүнэй бэеын үндэртэй, түс тустаа 450 килограмм шэгнүүртэй эдэ скульптуранууд Флоренцидэхи шэнэдхэн һэргээлгын институдта асарагдаа һэн. Тиин мүнөө хэдэн жэлэй үнгэрһэн хойно энэ хотодо нээгдэһэн выставкэдэ орогшод тэдэниие хараба бшуу. Экспозици хүнүүдые ехээр һонирхуулаа. Үдэр бүри 5 мянган хүн орожо харана. Эртэ урдын искусствын эдэ үнэтэ шухаг зохёолнууд ямар музей соо табигдаха гээшэб гэһэн асуудал шиидхэгдэжэ байна.

ЮРЭ БУСЫН РЕКОРД

Нью-Йоркдо ажаһуугшад һаяхан юрэ бусын юумэнэй гэршэнэр болобо: айхабтар ута «модон хүлтэй» хүн үйлсөөр ябажа ябаа. Энэ хадаа Джон Рассел дэлхэйн шэнэ рекорд тогтообо. Тэрэ 9.9 метр ута модон хүлөөрөө 34 алхам хэһэн байна. Урда тэрэнь 9.3 ута «модон хүлөөр» 30 алхам хэжэ, рекорд тогтоогоо һэн. Юундэ мүнөө бүри холо ябаагүйбши гэжэ асуухадань, Рассел иигэжэ харюусаба: «Энэмнай юрын хэрэг бэшэ — «хүл» бүхэмни 18 килограмм шэгнүүртэй байгаа».

ЭГЭЭЛ ҮНДЭР ХҮН

Мүнөө үедэ Мохамед Алам дэлхэй дээрэ эгээл үндэр томо хүн гэжэ тоологдохо ёһоор тоологдоно. Тэрэ Пакистанай ниислэл Карачиһаа 320 километрэй газарта байдаг Шехван тосхондо ажаһуудаг юм. Тэрэ 26 наһатай.

Эгээл томо бэетэй энэ хүн 2 метр 51 сантиметр үндэртэй юм. Бэень 181,4 килограмм татадаг. Мохамед ганса гараараа 90 килограмм һанаа амарханаар үргэдэг байна. Тэрэ 66 сантиметр утатай гутал үмдэдэг.

Энэ мантан томо бэетэй хүн Дервиш һүмын амаралгын таһалгануудай нэгэндэ хүдэлдэг. Салин хүлһэнһөө гадна тэрэ һара бүри 43 долларой тэдхэмжэ гүрэнһөө абадаг. Ушарынь гэхэдэ, тэрээндэ хубсаһа оёулхын тула юрын хүнэйхиһөө гурба дахин ехэ бүд хэрэгтэй болодог юм. [illegible]

(ТАСС—АПН).

МАНАЙ НҮХЭР ИИМЭЛ ДАА

ЮРЫН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

Түнхэнэй районой Толтойн дунда һургуулида хорёод жэл соо хамта хүдэлжэ байһан нүхэр Пагма Намдыковна Молонова тухай олондо хөөрэхэ дуратай байнаб. Манай һургуулида тэрэ техническэ хүдэлмэрилэгшөөр таһалгаряагүйгөөр тэбхэр хорин жэл соо хүдэлбэ. Тэрэнэй даажа абаад сэбэрлэдэг классуудынь хододоо сэбэр, сонхынь шэлнүүд толормо һайханаар угаагдаһан байдаг. Эдэ олон жэлэй турша соо Пагма Намдыковнада нэгэшье гомдол ороогүй юм.

Һургуулиимнай техническэ хүдэлмэрилэгшэд долоон хоногтоо нэгэ үдэр һургуули соогоо дежурладаг заншалтай. Нүхэр Молоновагай хүдэлһэн үдэр һургуули соо ходоо эмхи журам баримталагдадаг, сэбэр арюун байдагыень бүхы коллективнай үнинэй мэдэрэнхэй. Пагма Намдыковна гансал өөрынгөө урдахи ажал хараад һуудаггүй, харин хүмүүжүүлхы хүдэлмэридэмнай эдэбхитэйгээр хабаададагаараа бусад техническэ хүдэлмэрилэгшэдһөө шалгардаг. Жэшээлхэдэ, театр үлгэсэһөө эхилдэг гэдэгтэл, һургуули богоһоһоо эхилдэг юм. Богоһо дээрэ тогтожо, хүлөө заабол сэбэрлэгты, коридор, класс соогуураа болгоомжотойхоноор ябагты гэжэ багашуулда тэрэ заабаришалдаг. Тэрэнэй дежурствын үедэ хонхын наярһанай һүүлээр классһаа, һургуулиһаа гадуур нэгэшье һурагша ябажа байдаггүй юм.

Классуудайнь ханын гү, али үүдэнэй, сонхын можын гү, али партын эндэ тэндээ түгдэрөөд, будагдаад байбал, тэрэ дары хэмжээ абаадхидаг заншалтай юм.

Һуралсалай жэлэй дүүрэмсээр лэ П. Н. Молонова зунайнгаа заһабарилгын хүдэлмэри шууд түргэн эхилэнхэй байдаг. Бүхы коллективэймнай шэнэ жэлэй социалис уялга абахада, нүхэр Молонова классуудайнгаа заһабарилгые июниин 25 болотор һайн шанартайгаар хэжэ дүүргэхэб гэһэн хубиин уялга абаһан юм. Тэрэнээ мүнөө эдэбхитэйгээр, оролдосотойгоор бэелүүлжэ байна.

Энэ хүдэлмэреэ дүүргэмсээрээ, Пагма Намдыковна «Восточные Саяны» колхозой Хуурай-Һубагай отделениин үбһэшэдэй звенодо туһалхаяа гараха. «Һуужа амаранхаар ябажа амараа» гэһэн гүнзэгы удхатай үгэ бии гээшэ. Тэрээнһээ уламжалан гэхэ юм гү, али өөрынгөө абари зангһаа юм гү — нүхэрнай иигэжэ сентябриин нэгэн болоторхи сагаа үнгэргэдэг заншалтай юм.

П. Н. Молоновае нютагай зон ехэ, багагүй хүндэлдэг. Һургуули дүүргэжэ гараашад Пагма Намдыковнае һайндэрнүүдээр хододоо амаршалжа, һайн һайханиие хүсэжэ байдаг. Тиихэдэ КПСС-эй Түнхэнэй райкомой болон райгүйсэдкомой, райОНОгойшье зүгһөө Хүндэлэлэй олон грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байха. Иимэл даа, манай коллективэй гэшүүн П. Н. Молонова тухай хөөрэхэ гэһэн хүсэлни.

Б. БИРБАЕВ, багша.

БАГА ЗЭРГЭ БОРООТОЙ БАЙБА

Июнь һарын 14-һөө 23 болотор республикын олонхи нютагуудаар бага зэргэ хура бороотой, хэзээ хэзээнэйхиһээ һэрюун уларилтай байба. Тиин июниин 18-най һүни газарай хүрьһэн дээрэ 0—2 градус хүйтэн болоһон байна.

Үнгэрөөд байһан долоон хоногой туршада зарим тэды аадар бороо ороһон, секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилһан байха юм. Хура бороо нютаг бүхэндэ адли бэшээр ороо. Жэшээнь, Загарайн районой Шэнэ-Хүрбэдэ, Хоридо, Хүдэрн-Сомоной Хамнигадайда нэгэ миллиметрэй шиниг нойтон ороһон. Тиихэдэ Горячинскда, Торидо, Охин-Булагта — 2, Новоселенгинскдэ, Ивалгада — 3, Захааминда, Кабанскда, Бэшүүртэ болон Сэлэнгын районой Юрөө нютагта — 5, Яруунын районой Мужыхада, Загарайн Элхидэ, Һарһатада, Цахиртa — 7, Түнхэндэ, Хэжэнгэдэ, Романовкада — 8, Улаан-Үдэдэ — 9, Захааминай районой Михайловкада, «Аршан» курортдо — 10, Тарбагатайда арбан нэгэ миллиметрэй хура бороо оробо.

Үнгэрөөд байһан үе соо Баргажанай, Хурамхаанай районуудта дуһалшье бороо оробогүй. Ойрын үдэрнүүдтэ саг зуурын хура бороо, аадар республикын зарим нютагуудта орохоор хүлеэгдэнэ.

Н. АФОНИНА, Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

САГАН УЛАРИЛ

МҮНӨӨДЭР республика доторнай нэгэ сэлмэжэ, нэгэ бүрхэжэ байха. Зарим нютагуудта саг зуура бороо ороходоо, аадарлахадаа болохо. Зүүн-хойноһоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Аадарай үедэ һалхин шангадаха. 20—25 градус дулаан байха. Хойто районуудта, Байгал шадар 13—18 градус дулаан байха.

УЛААН-ҮДЭДЭ шиниг нойтон орохогүй. Зүүн-хойноһоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 23—25 градус дулаан байха.

ИЮНИИН 26—27-ной үдэрнүүдтэ нэгэ сэлмэжэ, нэгэ бүрхэжэ байха. Зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо, аадарлахадаа болохо. Баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һүнидөө 4—9, үдэртөө 22—27 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ. Хойто районуудта һүнидөө 0—5 градус дулаан байха, газарай хүрьһэн дээрэ хүйрэ унаха.

ГАРЗАТАХАГҮЙ БАЙХАТ

Манай республикын ажалшад «Спортлотогой» нааданнуудта эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо. Эдэнэрэй зариманииинь лотерейн нааданнуудта таһалгаряагүй хабаадалсадаг. Лотерейн биледүүдые хаа ганса абадаг хүнүүдшье манай орондо спортын хүдэлмэри һайжаруулха, спортын шэнэ барилганууды бодхооохо хэрэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулна гээшэ. Жэшээнь, манай республикада спортын энэ тэрэ зүйлнүүдээр мүрысөө үнгэргэхэ, шэнэ томо барилганууды бодхооохо хэрэгтэ байгша ондо 300 мянган түхэриг һомологдоһон байна. Тиихэдэ «Спортлотогой» нааданнуудта хабаадагшад өөһэдөө гарзада ороногүй ха юм.

Үнгэрөөд байһан гансахан май һарада «Спортлотогой» управлени республикын ажалшадта 8 мянган түхэригэй шүүбэри түлэһэн байна. Тиихэдэ «Спринт» гэдэг спортын лотерей ажалшадай дунда бүри хүндэтэй болоо. Үнгэрөөд байһан үе соо республикын ажалшадта 3 миллион хахад түхэриг түлэгдөө. Тэдэнэй дунда үнэтэй сэнтэй гэрэй хэрэгсэлнүүдһээ эхилээд, хүнгэн машина, мотоцикл хүрэтэр шүүһэн ажалшад олон. «Спринт» үнгэрөөд байһан үе соо олдэб маркын зуунһаа дээшэ мотоцикл, долоон «Волга» машина бэлэглээ.

Сэлэнгын модоной баазын хүдэлмэрилэгшэн В. Р. Тюрюханов «ИЖ-Юпитер» мотоцикл, хотын гурбадахи автотранспортна предприятиин жолоошон А. А. Фомин «Волга» машина шүүһэн.

Июнь һарада «Спринтын» ээлжээтэ наадан дүүрэхэ тээшээ болобо. Июниин 27-до «Спринтын» ээлжээтэ 26-дахи тираж болохонь.

О. КОЛЫШЛЕВА.

СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ СПОРТ

НЭГЭ БҮЛГЭМЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Дүрэ булялдаанай барилдаагаар республикын «Урожай» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Петропавловка тосхондо болложо дүүрэбэ. Мүрысөөндэ Буряадай хүдөө ажахын институдай, Улаан-Үдын, Хэжэнгын, Сэлэнгын, Баргажанай, Загарайн, Зэдын районуудай суглуулагдамал командын бүхэшүүл хабаадалсаа.

Мүрысөөнэй дүн гаргахада Зэдын районой, хүдөө ажахын институдай, Хэжэнгын районой команданууд түрүүшын гурбан һуури эзэлээ.

Спортсменүүдэй хэдынь түрүүшын һууриде гараа хаб гэхэдэ. Мадагаев, Гомбожапов, Казанцев, Пашинский, Сапкеев (бултадаа Петропавловка), Василий Будаев, Доржи Гулгенов (Баргажан), Эрдынеев (Загарай), Осодоев (хүдөө ажахын институт) гэгшэд шалгарба.

«Эрхим бүхэ» гэһэн шангууд Баир Гомбожапов, Доржи Гулгенов гэгшэдтэ барюулагдаба.

А. ЦАГАНОВ.

ҺУР ХАРБАЛГА

САГААЛСА ДЭЭРЭ

ҺУР ХАРБАЛГААР республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн дүрбэн үдэрэй турша соо «Спартак» бүлгэмэй стадион дээрэ болложо дүүрэбэ. Спортын хэдэн бүлгэмүүдэй 50 гаран мэргэшүүл мүрысөөндэ хабаадажа, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байна.

Сэхыень хэлэхэдэ, энэ жэлэй мүрысөөндэ манай республикын түрүү хэдэн харбагшад, тусхайлбал, уласхоорондын классай спортын мастер Ц. Жамьяндашиева, спортын мастернууд Э. Санжеев, О. Воронина, Е. Борисовец болон бусад хабаадабагүй. Эдэнэй хабаадаа һаань, сагаалса харбалга бүри шангата тэмсэлдэ үнгэржэ, үндэр үрэ дүнгүүд туйлагдаха байгаа гэжэ һанагдана.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа эгээл холын зайда хүүгэдэй спортын гурбадахи һургуулиин тренер Л. Косыгина («Труд») 485 очко абажа, түрүү һуури эзэлбэ. И. Лукашевич, О. Норбоева гэгшэд удаадахи һууринуудта гараһан байна.

60 метр. Улаан-Үдын прибор бүтээлгын үйлэдбэриин нэгэдэлэй спортын талаар инструктор Ирина Лукашевич 549 очкотойгоор илалта туйлаа.

Буряадай хүдөө ажахын институдай экономическа факультедэй нэгэдэхи курсын студент, спортын мастер Долгоржаб Доржиева 50 болон 30 метрэй зайнуудта илалта туйлажа, дүн хамта 2152 очко абаад, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ түрүүшынхеэ хүртэһэн байна. «Динамо» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Софья Раднаева зургаан очкогоор гээгдэжэ, хоёрдохи һууринда гараба. Ирина Лукашевич бронзо медаляар шагнагдаа.

Юрэдөө, эхэнэрнүүдэй харуулһан дүнгүүд тиимэ ехэ гэхын аргагүй.

Эрэшүүлэй дундаһаа гол түлэб табан хүн чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэһэн байха юм. Тиихэдэ үнинэй бэрхэ харбагшад эдэбхитэйгээр харбажа, илалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа харуулба.

90 метрһээ харбахадаа, спортын мастернууд Цыренжап Будаев («Динамо») А. Гармаев («Урожай») хоёр тээм тэрээ тулалдаба. Эдэнэр хоюулаа 517 очко абабашье, сагаалсын тэгэн дунда оло дахин түдаһан дээрэһээ Ц. Будаев илалангда тоологдоо.

Хурамхаанай хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер Анатолий Гармаев удаадахи зайда 580 очкотойгоор түрүү һуури эзэлбэ. Спортын мастернууд К. Эрдынеев, Ц. Цыренжапов удаадахи һууринуудта гараһан байха юм.

Дүтын хоёр зайда «Спартак» бүлгэмэй хүүгэдэй спортын һургуулиин тренер Виктор Гуров илалта туйлаа. Эгээл дүтын зайда В. Гуров үндэр үрэ дүн харуулаа — 579 очко. Цыденбал Цыренжапов, Вячеслав Гуров хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлбэ.

1976 ондо ВЦСПС-эй чемпион болоһон спортын ветеран Анатолий Гармаев М-2 упражненеэр харбахадаа 2338 очко абажа, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ табадахиа хүртэһэн байна. Иигэжэ Анатолий Гармаев ехэ спортдо снсо габьяа харуулба гэхэдэ алдуу болохогүй.

Виктор Гуров тэрээнһээ оройдоол хоёр очкогоор гээгдэжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаба. «Динамо» бүлгэмэй тренер Цыренжаб Будаев гурбадахи һуури эзэлээ. Ц. Цыренжапов, К. Эрдынеев гэгшэд удаадахи һууринуудта гараһан байна.

Команданууд хоорондын мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, «Труд» бүлгэмэй түлөөлэгшэд шалгарба. «Динамо», «Спартак», «Урожай» бүлгэмүүдэй мэргэшүүл удаадахи һууринуудта гараһан байха юм. Тодорхойлбол, тиимэшье үндэр үрэ дүнгүүд туйлагдаагүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, һур харбалгаар СССР-эй Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөн июль һарын эхеэр манай республикын ниислэл хотодо үнгэргэгдэхээ байна. Тиимэһээ Буряадай АССР-эй мэргэшүүл энэ ехэ мүрысөөндэ эршэмтэйгээр бэлдэхэ ёһотой.

Илажа гарагшадта шагналнуудые барюулалга гүнзэгы удхатай, өөрын һүлдэтэй байдаг гээшэ. Теэд эндэ «хүлеэгдээгүй ушар» болобо. Юуб гэхэдэ, илажа гараһан эхэнэрнүүдтэ дурасхаалта шан болгожо, электробритвэнүүдые барюулха гээшэ ямаршуу юм? Һүүлэй үедэ республикын һур харбалгын федерациин хүдэлмэреэ һуладуулһанһаа иимэ ушар үзэгдэнэ гү? Спортын олимпийскэ зүйлнүүдэй опорно пункт гэжэ тоологдодог һур харбалгые хүгжөөлгэдэ республикын спорткомитет, һур харбалгын федераци анхаралаа ехээр хандуулха зэргэтэй гэжэ һанагдана.

Б. М. ЖИГЖИТОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Совет арадай баян дэлгэр байдалай түлөө» — СССР-эй Верховно Советэй табадахи сессиин тоосоон. «Табан жэлэй бата найдамтай алхаса» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партиин райкомуудай пленумүүдтэ [illegible] мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Ааһа эрхилэгшын онол аргаһабар олзо доход. «Тоолон тодорхойлһоной удаа хэрэг эрхилэгдэдэг» — В. Даниелкын статья. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө. «Элүүр энхын түлөө» — М. Романовай статья. «Таловкын миллион» — Л. Неретинагай зураглал.

Гурбадахи хуудаһанда. «Совет арадай баян дэлгэр байдалай түлөө» — СССР-эй Верховно Советэй табадахи сессиин тоосоон (Түгэсхэл. Эхининь 1-дэхи хуудаһанда). Харилсан түсэбэйнгээ [illegible] гүримаар» «Бэе бэеэ туһалалсаһаа» — Д. Даваасуренгиин статья. Хидын саака.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай зонхой дэжэ. ГАИ-гай экран. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55—Дамжуулгын програма. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Блокада» — уран һайханай фильм (2 хэһэг), 1-дэхи фильм «Ленинградский метроном». 11.45—«Мэдээжэ аяд юрэ бусын юумэн». 12.45 «Дуун замхадаггүй» — фильм-концерт. 13.10 — Шэнэ фильм. 15.10—Дамжуулгын програма. 15.15 — Шэнэ фильм. 15.35—«Хүн бүхэндэ хэрэгтэй хиизэмэ» — баримтата фильм. 16.25—«Шатарай һургуули». 16.55 — «Сомбреро» — уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 18.00—«Уласхоорондын шэнжэлгэ» (буряадаар). 18.15 — «Байгал» — програма. 18.35—«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» — «Туяанын» түсэбтэ табан жэл» (нэгэдэхи дамжуулга).

Орбита-3. 19.10—«Олон түмэнэй ленинскэ университет». «Һурган хүмүүжүүлгые—комплексно гүримаар». 19.40—«Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 20.10—«Мүнөө үеын тайзан дээрэ» [illegible]. 20.50—«Блокада» — уран һайханай фильм (2 хэһэг), 2-дохи фильм «Операция «Искра». 22.00—«Время». 22.35—[illegible] фильм-концерт. 23.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 24.00—Балетэй артистнуудай уласхоорондын IV конкурсдо хабаадагшадай түгэсхэлэй концерт. (1-дэхи отделени) СССР-эй Гүрэнэй академическэ Ехэ театрһаа дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55—Дамжуулгын програма. 13.00—«Великий укротитель» — уран һайханай фильм. 14.15 — «Сагай үнгэнүүд» — баримтата фильм. 14.45—М. Глинка. «Ехэ сеестэ». 15.10—Залуу бүлэнгэй [illegible]. 16.25 — «Бидэ БАМ барилгада». [illegible]

Улаан-Үдэ. 17.00 — Соносхолнууд. 17.10 — Мультфильм.

Орбита-3. 18.00—М. Глинкын [illegible] СССР-эй арадай артист А. Соловьяненко дуулаха. 18.10 — Мозамбигай национальна һайндэр. Бэез дааһан байдалай үдэртэ. Кинопрограма. 18.40 —«Эдиршүүлэй уран бэлиг».

Улаан-Үдэ. 19.10— «Булат Минжилкиев дуулаха»—фильм-концерт.

Орбита. 20.00 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 21.00 —«Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Далай соогуур болоһон ушаралта ябадалнууд» —мультфильм. 21.15—Уласхоорондын асуудалнуудаар [illegible] 22.00 — «Время». 22.35 —«Счастье Анны»—уран һайханай фильм. 23.55— «Михайло Ломоносов» — баримтата фильм.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 33, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-66, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-59-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.

Н-04564. Заказ № 146. Индекс 5901.